

- 6. VI. 1946

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

HB 46

*Časopis Ústřední Matice
divadelního ochotnictva českého
v Praze*

60 LET
ÚVODČ

*Ročník XXVI. * Květen 1946 * Číslo 3*

K příležitosti 1. výročí slavných květnových dnů česko-slovenského lidu

vyšel tiskem

„REVOLUČNÍ KVĚTEN“

hra J. Zodera ve třech jednáních

Objednejte u všech knihkupců, nebo přímo v

NAKLADATELSTVÍ

L. J. Peroutka,
PRAHA VII., Letenská 90

Chystáme :

Ve sbírce Centrum :

D. C. Faltis - „VERONIKA“ drama s hudbou o čtyřech dějstvích se závěrem. II. vydání

Ve sbírce Švejdův divadelní sborník :

Jiří Pětivoký - „VEČER U DONA JUANA“, lyrická komedie o jednom dějství. — Jan Pixa - „NEZAHYNUL“ hra o jednom dějství

Ve sbírce Dětské besedy :

Hanuš Sedláček : - „DĚTSKÉ RADOSTI A STAROSTI“ sbírka příležitostných deklamací pro mládež

Divadelní nakladatelství a knihkupectví MARIE ŠVEJDOVÁ
dříve F. ŠVEJDA, PRAHA I., Celetná 25, telefon čís. 646-72

Hotel **PARÍŽ**

prvoléidní restaurant — kavárna

PRAHA I.

Navštěvujte

DIVADLO KOLEKTIVNÍ TVORBY

PRAHA II., LAZARSKÁ 7

má na pořadu veselohry:

„ROZMARNÝ DUCH“ (Blithe spirit)
pravděpodobná fraška od Noel Cowarda

„CIZÍ DÍTĚ“ půvabná komedie V. V. Škvarkina

NOVINKY B. ČURDY-LIPOVSKÉHO:

Na majáku - Hra ze španěl. prostředí, 3 jedn., dekorace pokoj, 3 m., 1 ž.

Nezvaný host - Jednoaktová hra z vězeň. prostředí. 2 ženy, 6 mužů, pokoj.

Konec světa - Fantastická, dobrodružná hra o skutečném vyhynutí lidstva.
3 ženy, 7 mužů, 6 obrazů.

Ústř. divadelní zastupitelství J. Freyové, Praha XVI.-Smíchov, Pod Kotlářkou 2198

MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD

AŽA HUŇKOVÁ Praha I.,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvláště doporučuji své oddělení dětských kostýmů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a sňážíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissové

a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem

Divadelní nakladatelství a knihkupectví
Praha II., Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

Otakar Růžička

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTR. MATICE DIVADELNÍHO OCHOT-
NICTVA ČESKÉHO V PRAZE. - VEDOUcí A ODPOV.
REDAKTOR: JAKUB RYDVAŇ. - REDAKČNÍ KRUH:
BOČKOVÁ ANDELA, GSÖLLHOFER J. V., HUDEČEK
JOSEF, MINÁŘÍK OTTO, SMAŽÍK FRANTIŠEK.

ROČNÍK XXVI. • KVĚTEN 1946 • ČÍSLO 3

V Praze dne 15. května 1946.

Vzpomínka našich květnových valných shromáždění*) — nejen letošního, ale i příštích — bude dojista platit také, kromě navždy odešlých jednotlivců z našich řad, zejména těm, kdož v pohnutlivých dobách minulého roku položili životy za svobodu vlasti.

Ani neznáme všechna jejich jména, protože jenom nemnoho okrásk si dalo práci je ve svých členských spolicích zjistit a sdělit našemu ústředí, aby mohlo vhodným způsobem uctít jejich památku. Nechtěli bychom žádné opomenout, neboť jsou nám všechna drahá a svatá bez ohledu na to, náležela-li přednímu činovníku některé organizační složky nebo zdánlivě nejbevýznamnějšímu příslušníku hnutí, kterýžto pojem je nám ovšem zcela cizí: U nás není významových rozdílů a každá práce je stejně cenná, téměř účelu sloužící a sledující týž společný cíl.

Takto jsou aspoň některá zvěčněna ve vhodných publikacích, do tisku připravovaných, jako je na příklad dvousvazkově reprezentativní ochotnické dílo libereckého nakladatelství Talíkova „Ve službách Thalie“, jež bude mít nejen hodnotu ideovou, ale i dokumentární. V těchto širěji známých osobnostech jsme si připomenuli všechny ostatní méně známé nebo i neznámé. Při zahájení popřevratové ediční činnosti Maticní jsme v „Lidovém divadle“ vzpomněli starosty Julia Mitlöhnra, režiséra někdejšího Svazu dělnických divadelních ochotníků čl. Frant. Spitzera a režiséra Svazu dělnických divadel v Plzni Jos. Filipa. Později moravských přátel Edm. Glose, mstar. ÚMDOČ a Jos. Weinsteina, člena výk. výb., obou předsedů brněnsk. okrsku Želenského. Do textu loňského Sborníku XV. Jiráskova Hronova zařadili jsme opět profily starostův, tvůrce hronovského divadla Ing. arch. Jindř. Freiwalda a generálního tajemníka ÚMDOČ Václava Šlégl, který vedle starosty Mitlöhnra a místostarosty red. Jos. Jošta hledí na nás i s obrazové stránky právě vydané Výroční zprávy ÚMDOČ za rok 1945.

A za všechny se chceme zmínit aspoň několika slovy o zvěčnělém našem starostovi:

Osvědčil se zejména v čase nacistické okupace, kdy bylo

pravým uměním proplouti bez úhony jejími úskalími nástrah, vějíčkami slibů i pohružkami trestů, jež vskutku také leckde dolehly plnou silou s váhou. Jeho rozmyslu a obezřetnosti se podařilo převést Matici bez újmy národní cti, již byl především úzkostlivě dbalý, do nových, lepších časů. Převédl až na samý práh, jež však překročit nedoželaně mu nedovoleno. Výsledků veškerého svého úsilí a snažení se nedočkal, krutý osud mu nedopřál uskutečnit sny a tužby, jichž byla plna jeho nadšená hlava a jež, nikým a ničím nebrzděny, nežli jen příkazy rozumu a srdce, byly by doznaly nejplnějšího uplatnění.

Jeho největší zásluhou je zavedení soustavného a povinného školení našeho ochotnictva tak, jak se dnes již provádí a o jehož účelnosti a užitečnosti bude možno záhy se přesvědčit. Vypovězený boj divadelnímu braku a bezduchým operetám vybojoval do důsledků. A příkladně důslednou a vytrvalou péči o čistotu a krásu jevištní mluvy sloužil prakticky nejširším vrstvám lidovým, zušlechťuje je a vzdělává, — a tedy i svému národu, jež horoucne miloval.

Byl spolutvůrcem dnes již slavných hronovských festivalů, konaných za pravidelné účasti nejvýznačnějších osobností z kruhů vládních, uměleckých i literárních. A ve funkci starostenské nebylo si možno představití vzornějšího a dokonalejšího činovníka: Znameníť řečník a debatér, vyvolával obdiv svou vyjadřovací pohotovostí. Do krajnosti svědomitý a vědomý své odpovědnosti, předcházel každé jednání a rozhodování vlastní nejdůkladnější přípravou. Vždy věděl, co chce. A za tím šel nesmlouvavě a neúchylně. Své vývody uměl podat tak důrazně a přesvědčivě, že se zpravidla vždy stalo po jeho. Nezneužíval toho, máje na mysli jen a jen prospěch hnutí, jeho vedení svěřeného. V chování byl jemný a ušlechtilý, v jednání pln ohledů a svou vážností přes poměrně mládí si zjednával všude úctu a uznání.

Byl, byl. ... Žel, že není. Jak by ho bylo nyní, na počátku nového národního, uměleckého i společenského života, jenž roste do květů a plodů, zapotřebí: jeho rad a jeho zdravých názorů, ale i jeho neselhávajícího pudu, kterým vždy správně vyhmátl k rozvoji a vývoji nejdůležitější a nejpodstatnější.

Jeho duševní odkaz bude však žít, protože zůstává stále živý. A překoná dobu i lidi.

R d v.

*) Z proslovu red. t. I. při letošním 60. valném shromáždění ÚMDOČ dne 19. května 1946.

J. K. TYL
† 1856

České divadelní ochotnictvo za okupace.

Jan Reřábek

Skromně a v tichosti pokračuje české divadelní ochotnictvo ve své záslužné činnosti v osvobozené vlasti s vědomím, že také ono za okupace se účastnilo svým způsobem boje s nepřítelem a přineslo i svoje oběti. Nevykřikuje svoje zásluhy do světa a nevolá po odměnách za svoji přirozenou lásku k vlasti.

Snad by nebylo dobře nechat upadnout v zapomnutí, jak divadelní ochotnictvo se podílelo na úsilí národa zbavit se nenáviděného nepřítele: Jako v dobách svého vzniku, tak až do vydání zákazu her promlouvalo ochotnictvo ze svých scén do duší vděčného posluchačstva a pak zde byla veřejností neviděná, ale intenzivní práce školení, vzdělávání a informování členstva ochotnických jednot.

Je nemožné v krátkém článku vypsát všechnu činnost divadelního ochotnictva v okupovaných českých zemích a bylo by záslužným činem, kdyby někdo pro vlastní historii ochotnictva i pro historii našeho celonárodního odboje ji shrnul a zpracoval. Vylíčení této činnosti by bylo krásným uzavřením památníku k letošnímu 60. výročí vzniku ÚMDOČ. Při spolupráci všech okrsků, obvodů, jednot, funkcionářů a členů by zde byla záruka, že dílo bude podrobné.

Nejvhodnější by bylo, kdyby Praha šla příkladem. Vedoucí pražského okrsku Dr. Hermana a V. K. Blahníka Felix Buřil soustředil za okupace kolem sebe kruh spolupracovníků, na př. vl. radu

Jar. Petra, Jar. Tumlíře, red. Jos. Jošta, Ing. Jindř. Freiwalda, Jana Lišku, Emilií Liškovou, Annu Špírkovou, Ing. Frant. Sílu, Ant. Šebka, zesnulou Antonii Švenhovou a jiné a s těmi v pravidelných schůzkách v kanceláři okrsku v Praze I., Staroměstské nám. vyvíjeli značnou a významnou činnost proti nenáviděným okupantům. Kromě Antonie Švenhové nedožili dnešního dne Ing. Freiwald a red. Jošt. Ze zbývajících by se jistě našel někdo, kdo ve spolupráci s ostatními by se tohoto úkolu ujal. Byla by to práce záslužná, je třeba činnost ochotnictva za okupace zhodnotit a informovat o ní veřejnost.

Pisatel dovoluje si přičiněním poznámku k činnosti ÚMDOČ za okupace a nutným toho důsledkům:

Dosavadní skromnost divadelního ochotnictva škodí vlastnímu poslání. Výsledky kulturní práce divadelního ochotnictva si přisvojuje kde kdo. Každé organizaci, spolku i společnosti dostává se uznání ve formě domů, kanceláří a pod. z majetku nepřátel národa, jen divadelní ochotnictvo je opomíjeno. Tísni se dále v nedostatečných místnostech a volání o potřebě zřízení studijní knihovny, divadelního musea, školy a studijního jeviště jako by nebylo slyšeno. Divadelní ochotnictvo přináší nejen svému národu velké kulturní hodnoty, ale odvádí statisíce svému státu na dávkách a autorských honorářích. V národní zkoušce skvěle obstálo a má nárok na pochopení se strany státu pro svoje potřeby.

DUCHAPLNÁ ČÍTANKA PRO NAŠE OCHOTNÍKY.

Antonín Skála

Knižka bystrá, vtipná a podnětná — ještě po více než 20 letech. Tak asi dala by se stručně nazvat práce Jiřího Mahena „Režisérův zápisník“, který v minulém měsíci vyšel knižně v Československém Kompas v Praze, a to v novém vydání v edici „Umělci o sobě a o všem“ s předmlouvou básníka Fr. Halase a s obálkou Zdenka Rossmanna.

Známe ji podle jednotlivých kapitol, třeba jen stručných a útržkovitě skoro nahozených, ale vždy bystrých a duchaplných, už z I. ročníku Vodáková „Jevišť“, kde v letech 1919—1920 vycházel „Režisérův zápisník“. Autor jeho se kryl tehdy jménem Richardson. Velmi brzy jsme se dověděli, že Richardsonem není nikdo jiný, než tehdejší dramaturg brněnského divadla, sám Jiří Mahen.

Básník Frant. Halas ve svém úvodu k této pro každého zajímavé knize dovozuje, jak bylo vždy těžké postihnout

a popsat tu hrdou buřičskou hlavu a vše, co se dalo pod jejím čelem. „Co bylo na Mahenovi nejzvláštější,“ čteme v Halasově úvodu dále, „byla vášnivá upřímnost, vůle k charakteru, naprostý nedostatek literárství, vroucnost a gentlemanství.“ — „Všechno začíná osobní statečností — napřed uklidit u sebe,“ říkával a napsal také sám Mahen.

Z dvaceti kapitol Mahena-Richardsona uvádíme alespoň některé nápady z té vtipné abecedy divadelního vědění našeho průkopníka v moravském uměleckém scénickém:

„Základem každého pohybu na scéně je oblouk. To znamená, že herec, pohybující se na scéně jako vystřelená koule, je prostě komický.“ A pokračuje Mahen dále: „Odchod ve dveřích. Sta herců ho kazí tím, že prostě neodejdou a motají se mezi dveřmi“. Připomíná potom znovu: „Tajemství scény jsou trojúhelníky významných věcí a osob. Každý režisér musí k nim přihlížet“.

Podle Mahena na jevišti se neštěstí přehání posunkem, výrazem, tónem

hlasu i maskou a vtipně dodává dále, že „komik je zkrátka také člověkem a čím lidštěji založí si svoje role, tím spíše to vyhraje před vzdělaným publikem.“ (Čtete, uvažujte, uskutečňujte na ochotnickém jevišti!)

To jsou sice jen základní, ale přece jen zapomenuté režijní nápady, které Jiří Mahen znovu oživuje našim ochotníkům a věří v jejich postupné uskutečňování i na malých scénách ochotnických. Celé desítky jiných, opravdu bystrých nápadů pro divadelní režii najdete v dalších odstavcích této milé divadelní knihy, kterou musíte opravdu prostudovat.

V závěru se Mahen přimlouvá, aby v republice vedle zákona pro obecní knihovny přišel v život také zákon o knihovnách divadelních. To bude zase jednou krok vpřed, uskutečnil-li se tento Mahenův nápad, zvláště na poli výběru her pro ochotníky a rozmnoží tak „víru v kulturní hodnoty divadla a dramatické poesie“ jak o tom už více než před čtvrtstoletím toužil a psal náš moravský bouřlivák, Jiří Mahen.

Divadlo kolektivní tvorby
v Mariánských Lázních

G. B. Shaw:

PYGMALION

Hra o 5. dějstvích. Režie a scéna

M. Honsa.

Scéna II. jednání.

Ochotnictvo v pohraničí.

M. Mikotová

Vracíme se do pohraničí. S tlukoucím srdcem vyhlížíme hory, skrývající tichá údolí — dnes opět „naše!“ Hlavou táhne filmové pásmo minulosti, chtělo by se říci: mírových let. Ale byl v pohraničí někdy úplný mír?

Zápasy národnostní, kulturní i hospodářské trvaly zde stále; někdy mírnější, od r. 33 stále vzrušenější, až do neblahého podzimu r. 1938, kdy události vyvrcholily v světovou mravní krizi; reprezentovanou Mnichovem!

S bolestí jsme opouštěli svůj drahý šumavský kout. Žil na dně všech našich vzpomínek za vlády temna a vyrazil první myšlenkou, když nám zasvitla svoboda, která se rodí! Ano, ještě se rodí: protože úplně svobodni budeme teprve tehdy, až se sami, vnitřně, každý z nás osvobodíme od přítěže starých předsudků a začneme nový, lepší život.

Proto jedeme do pohraničí. Tu se začíná všechno od základu, tu je nejlepší příležitost začít krásně a čistě hned od počátku.

S tímhle odhodláním se vítáme s milým krajem a radost nás nese jako na křídlech. Hle, náš Libín! Také on žaluje svými prořídlymi stráněmi na barbarské řádění nepřítele. Polámané ploty, zarostlé zahrady, otlučené domy — tak nás vítá město pod Libínem. Ale vzduch stále voní „mateřidouškou a divným kořením“ a nebe — safírově modré — září tak, jako nikde na světě.

Do práce — do práce! Vykasáte si na ni rukávy a rozběhnete se mezi lidi — nové spolupracovníky.

A najednou nemůžete s místa. Vaše ruce umdlévají i když do nich vkládáte všechnu svoji sílu. Co to? — Ó, — nejste sami! Sta jiných rukou se vztahuje za prací, houfy jiných spěchají za svým cílem. Ale každý běží — ať cestou, necestou — a chce, aby mu druhí uhnuli, protože jedině on jde správně. A tak si všichni překážejí, všichni jsou nespokojeni a žalují trpce jeden na druhého...

Je těžký život v pohraničí... Práce, schůze, práce, schůze, jídlo v závodní kuchyni. Kultura: biograf, zábava — tanec. A což — divadlo? Ano, to by byl na chvíli útek do lepšího světa! Oživují vzpomínky na někdejší naši ochotnickou činnost. Měla i tehdy svoje těžkosti, ale cíl byl jasný: „dobrý repertoar — dobrý výkon!“ Tak bylo časem vychováno i dobré obecenstvo. „Šmíra“ neměla na naši scénu — neměla pro koho hrát!

Ano, divadlo! Vlna radostné naděje tě nese na schůzi divad. dobrovolníků. Hle, samé cizí, neznámé tváře! Jen tři mohykáni bývalého ochotnického spolku! Zjišťují se skutečnosti: městské divadlo je úplně vyrabováno! Všechna majetka ochot. spolku: látky, osvětlení, zařízení, dekorace, rekvizity, knihovna je pryč! Všechno Němci odvezli do Bavor, do Rakouska a bůh ví, kam! Ne-ní kde zkoušet, čím topit, nic nic! — A přece se bude hrát — a hraje se: k 7. březnu — Jiráskova „Lucerna“!

Umožnila to vojenská posádka, která nabídla spolupráci a vodňanský Spdo. „Zeyer“ nabídl půjčení celé scénické výpravy!

Režisérem zvolen osvět. důstojník posádky (v civilu učitel). Zkouší se v kasárnách, v „osvětovém koutku“. Je tu i za mrazu teplo. První týden jsou zkoušky jen čtené a „posunovací“. Noví o noví ochotníci jsou vyměňováni, až — role „sedí“. — A jede se „na ostro“, po vojensku. I tak jsou těžkosti: zasahují nemoce, schůze, povolání (polic. služba). Při nejlepším vůli se všichni sejdem až na generálce. Další pohroma: od 1. III. je režisér a někteří herci v civilu a jezdí obětavě vlakem sem do zkoušek! Tak — ještě dvě poslední zkoušky na jevišti v ledové atmosféře až do 1 hod. ranní. Za těžkých podmínek instalují se scény z dekorací, přivezených z Vodňan. Řeší se problém, jak vykouzlit pohádkové osvětlení z pozůstatků osvětlovacího zařízení.

Půjčovna poslala kroje, ale bez paruk; nemá. Jede se pro ně do Č. Budějovic. Maskér je v místě, ale není ličidel. Hledá se maskér přespolní.

A konečně představení! — Hrajeme s nejlepší snahou! Dekoratéři (čl. posádky i herci) se činí, aby přestávky co možná se zkrátily... a přece se hraje do 7 hod.!

Večerní představení však získává velmi v souhře na scéně i za scénou! Opečenstvo je trpělivé a hru sleduje s živým zájmem. V závěrečné scéně — při mlynářových slovech k lípě: „Bud' požeňnána a stůj na věky!“ vstává spontánně a tleská až do konce. Pochopilo, proč jsme zvolili právě „Lucernu“ na zahájení svého kulturního poslání. Morálního i finančního úspěchu bylo dosaženo. A je tu ještě něco: byl dán příklad veřejnosti.

Divadlo je umění. Je nositelem krásných ideí — průkopníkem lepšího života. Ale divadlo je také práce kolektivní. Když si uvědomí-

me, jak téměř z ničeho „dobrá věc se podařila“, zjistíme, co ji umožnilo: stanoven vysoký cíl, který vzbudil nadšení pro práci. Z ochotníků byli vybráni jen nejschopnější, a ti se dobrovolně podřídili kázni a vedení. A vedení si uvědomilo, že všichni pracovníci, herci a techn. personál, jsou stejně důležitými pro zdar celku. A ti pracovníci?

Vojáci různých hodností, civilisté ze všech společenských vrstev, lidé domácí i přespolní, hraničáři i z vnitrozemí, všichni společně se zasloužili o zdar díla. Také prožili s počátku chvíle nejistoty, kolísání. Musili se navzájem poznávat, sžívat, ale stejná snaha všechny sjednotila. Je to krásný výsledek, přicházející dopisy, deputace a žádají opakování hry; slibují dokonce aspoň 2krát ještě vyprodaný dům. Technicky není možno opakovat „Lucernu“; ale zahrajeme brzy něco jiného. — Rozcházíme se jako přátelé do svého každodenního života. — Zase budeme narážet na nepochopení, zas se budou naše cíle křížit. Ale nebudeme již pesimisty. Příklad „Lucerny“ nám bude svítit vírou, že i tady se lze dohodnout a dojít svorně cíle.

V malém úseku práce jedné divadelní hry se to podařilo brzy. V široké oblasti života celého národa a státu to půjde jen zvolna — ale je to možné!

Budeme tomu všichni napomáhat.

T. G. Masaryk řekl: „Divadlo vedle školy a tisku nejlépe vychovává národ.“

Tento vysoký a odpovědný úkol nás zavazuje. Přátelé — vidíte, že my, ochotníci, máme přece jen velmi krásné poslání — zvláště my, — ochotníci v pohraničí?!

Ochotníci, pište pamětní knihy svých spolků!

Frant. Hrubec

Neochotničíme z prospěchářství, ani touhy po slávě, ale naše ochotnická práce zaslouží, aby i po letech se o ní vědělo. Jsme dobrovolnými pracovníky na liše národního umění a kultury a svou ochotnickou činností na široké základně působnosti pomáháme budovati významnou tradici ochotnickou, jejíž nesmírný význam zhodnotí jistě nejlépe čas. Již z důvodů, že jde o skutky vysoké hodnoty, jest nutno zaznamenati je pro divadelní historii, aby jednou ti, kdož přijdou po nás, měli v rukou dokumentární zprávy a doklady o vývoji a růstu této veldůležitě kulturní složky národa.

Proč jest nejvš nutné, psáti pamětní knihu ochotnického spolku? Protože paměť lidská jest jako dým, který se v brzku rozplyne a s ním zmizí mnohdy velmi cenné události, které

opravdu zaslouží zůstat zachovány budoucnosti.

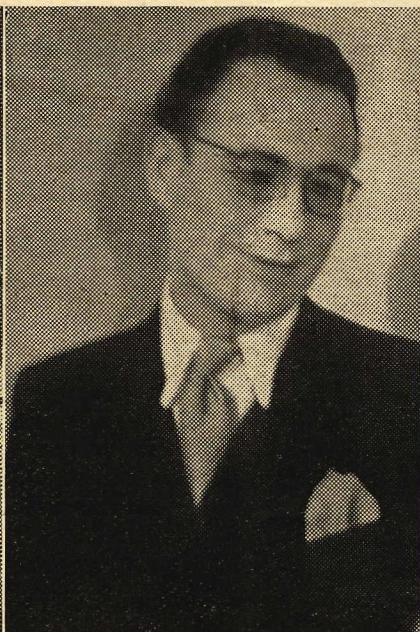
K tomu účelu mají sloužiti pamětní knihy. Dosud však jen málo ochotnických spolků pochopilo jejich důležitost a význam. Mnozí ochotníci na otázku, proč nepiši pamětní knihy, vymlouvají se, že o jejich počinech píše se v kronice obecní, druzí zase, že o všem, co se v jejich spolku děje, vedou přesné zápisy v protokolech jednacích; jiní, že nemají nikoho, kdo by se práci kronikářské věnoval a prostě — výmluvy stíhají výmluvy.

Je sice pravda, že obecní kronikář zachytí v obecní kronice i výsledky práce ochotníků — zaznamená na př., že ochotníci se hráli tehdy tu či onu hru, snad přidá o ní svůj nestranný posudek, ale to všechno ještě nestačí; nejde jistě do podrobností: Co přimělo ochotníky k tomu, že divadlo hráli — proč je hráli — jak pracovali — jak naložili s finančním ziskem a pod. Z toho je vidno, že uniká nejhlavnější,

co mělo být zaznamenáno: ona drobná snaha celku a mravenčí píle jedinců, která byla vlastně základem všeho ochotnického počínání.

Ani ochotníci, kteří říkají, že nepotřebují vésti pamětní knihu svého spolku proto, poněvadž jejich jednatel zaznamenává všechnu práci a události do jednacího protokolu, nezachovají budoucím opravdový obraz. Mají jen suchý zápis o svých poradách a představeních, z kterého lze sice vyčísti kus historie spolku, avšak jen velmi neživotně a stroze.

Největší výmluvou pro ochotníky zvláště venkovské je okolnost, že nemají nikoho, kdo by jim pamětní knihu psal. Nelze sice uvěřit, že ještě dnes by se nenašel v každém ochotnickém spolku jedinec, který by ji nedovedl vésti a psáti, ale je-li tato okolnost skutečným faktem, pak možno přece požádati o pomoc místního učitele anebo aspoň někoho i mimo spolek, kdo lépe vládne perem, o napsání začátku.

Liza Doolittlová, popelářova dcera -
M. Honsová.

Fredy Eynsford Hill - M. Honsa.

Liza Doolittlová - M. Honsová.

1846

Jan Vondráček

Pohledy na činnost českých divadelních ochotníků před sto lety.

Jistě bude naše čtenáře z kruhů ochotnických zajímati, jak, kde a v jakých poměrech pracovali jejich předkové a předchůdci na poli dramatickém v době, od níž nás dělí celé století. Máme o tom zachovány soudobé zprávy z mnohých míst a měst a budeme postupně o nich refero-

vati. Mohou být i obrazem kulturního snažení našich předků vůbec. Zprávy budeme podávati podle jednotlivých míst v abecedním pořádku.

Bavorov.

Bavorov nebyl nejposlednějším místem v tehdejší Prácheňském kraji — co se týče zábavy a vzbuzování lásky k vlasti. Byl to sice nepatrný

Pokračování pak už je mnohem snazší, je-li tu vzor, jak si počínati. Vždycky je ovšem nejlepší, píše-li pamětní knihu ochotníků ochotník. Má pro tuto záležitost nejlepší pochopení a postřeh.

Dnes, kdy opět můžeme svobodně a bez obav pravdivě psáti, bude jistě pro každého kronikáře radostným požitkem vésti písemné účty z činnosti svého ochotnického spolku.

Záleží na okresech, aby přiměly své organizované spolky k povinnému založení a vedení pamětních knih spolků, a nejen to — aby také pomohly mnohým „bázlivcům” dobrou radou neb příkladem, když toho je třeba.

Necht' se stane pravidlem: Každý ochotnický spolek svoji řádně vedenou knihu pamětní!

Volám proto znovu slovy, jimiž nadepsal jsem svoji výzvu: Ochotníci, pište pamětní knihy svých spolků! a dodávám: Ti, kdož přijdou po vás, budou vám vděčit za tak cenný odkaz a památku!

Osvětlení jeviště.

Vladimír Křtěn

Osvětlení scény hraje stejně důležitou roli, jako každá jiná složka divadelního představení. Jest proto nutné, aby se s ním také už jednou jak se patří počítalo. I při velmi omezených možnostech daly by se vhodným zařízením osvětlení odstranit mnohé scénické nedostatky.

Až do nedávna dopouštěli se mnozí ochotníci podstatného omylu: báli se stínu na jevišti. Podle jejich názoru byla ideálně osvětlená scéna tehdy, když na ní svítila naplno přední vrchní i spodní rampa a když bylo dosaženo toho, že se herec na jevišti pohyboval jako duch, to jest bez vlastního stínu. Mělo to snad tehdy určité přednosti, avšak na druhé straně nám tato naplno osvětlená scéna nemilosrdně odhalovala všechny vady a nedostatky, které by se vhodným osvětlením daly zakrýti nebo alespoň zmírniti.

Výše uvedený způsob osvětlování scény pomalu, ale jistě mizí i z nejmenších ochotnických jevišťátek a stále více se uplatňuje požadavek tak zv. lokálního neboli místního osvětlení, při němž hlavní roli nehrají proslulé spodní a vrchní světelné rampy, nýbrž pohyblivý systém menších i větších reflektorů a malých tak zv. komorových ramp a reostatů, s nimiž se dá libovolně svítit z kteréhokoliv místa zákulisí na kterémkoliv místě jeviště. Moderní scéna si tedy nelibuje v záplavě rampového světla shora i zdola, nýbrž dává přednost osvětlení pouze toho místa nebo předmětu, jehož jest třeba k hranému ději nebo k znázornění prostředí. Rovněž se již nevyhýbáme stínu na jevišti, naopak se jej dá vhodně použít k zesílení dojmu a účinku některých scén.

Dnešní osvětlení jeviště nelze nikterak podceňovati. Proto je nutné věnovati mu jak při jeho zařizování, tak při dalším používání péči a pozornost.

městys, ale žili v něm mužové, kteří se starali nejen o blaho obecné zakládáním nových silnic, vysazováním stromů, budováním pěkných stavení, novým dlážděním náměstí a ulic a jejich osvětlováním v noci, ale dbali také o ušlechtilou zábavu a podporovali a pěstovali i divadlo.

Již před rokem 1846 blažilo divadlo bavorovské občany svým kouzlem. Od roku 1840 vždy o prázdninách hráno bylo několik divadelních kusů, dva i více, k prospěchu domácího ústavu pro chudé. Pořadatelé divadla byli místní studenti, kteří náleželi k nejvěrnějším stoupencům malého chrámu Thalie v Bavorově.

Roku 1840 ozval se ponejprv na prknech divadelních Štěpánkův „Čech a Němec“, veselohra ve 3 jednáních, k všeobecné spokojenosti, a všem ochotníkům dostalo se hojné pochvaly za jejich vynasnažení.

Po tomto podařeném představení následovala jiná, neméně chválená, jako Klicperova fraška „Divotvorný klobouk“, veselohra téhož autora „Lhář a jeho rod“, potom původní směšnáhra „Kouzelná píšťala aneb Na odslouženou v Klevetníku“ od J. Rettiga, dále Štěpánkova veselohra „Šťekavec“, fraška „Žlutá zimnice“ od Königla v překladu Štěpánkově, další překlad Štěpánkův, veselohra „Já se nikdy nemejlím“, Castellioho veselohra „Dva přátelé a jeden kabát“ v překladu Tylově, Raupachova veselohra „Pašerové“, rovněž Tylem přeložená a j. v.

I na zpěv se bavorovští ochotníci odvážili. Dávali s prospěchem zpěvohru (hru se zpěvy) v 1 jednání „Dvě slova neb nocleh v lese“ s hudbou od D'Allayraka v překladu J. N. Štěpánka.

Dne 28. září 1846 představovalo se „Nebezpečné sousedství“, Kotzebuova veselá aktovka, zčeštěná J. N. Štěpánkem a přednášena Bürgerova „Lenora“ se zpěvem. Hojný potlesk projevil spokojenost obecnstva a jen utrhační jazykové „roztrubovali“, že se představení nepodařilo. Většinou však návštěvníci uznávali snahu účinkujících. Zvláště představitelka Leonory došla zasloužené pochvaly. Největší oblibě těšily se představitelky Bětušky a Madlenky v Kotzebuově aktovce, které nejen přirozenou a nenucenou hrou, nýbrž i trefným naznačením a provedením charakterů osvědčily velkou schopnost a krásně nadaného ducha. Čistý výnos, jako jindy, připadl i tentokráte ústavu pro chudé. Z radosti jedněch měli prospěch druhí.

Benátky nad Jizerou.

Podle tehdejšího všeobecného zvyku oslavovaly se v polovici dubna narozeniny zeměpána, Ferdinanda V. V Benátkách byly slouženy 19. dubna 1864 jako vždy dopoledne slavné služby Boží, kterých se zúčastnilo veškeré úřednictvo a večer dávano divadelní představení. Ochotníci benátské provedli Donizettiho zpěvohru „Marie, dcera pluku“ podle českého textu od Pečírky.

Před ouverturou přednášen byl při průsvitném osvětlení divadla k této slavnosti zvláště složený

proslov od sboru děvčat. Při hlučné hudbě a rachotu hrubé střelby zpívalo se pak „Bože, zachovej nám krále“.

Po zdárně provedené ouvertuře započala se zpěvohra, řízená školním pomocníkem Martinovským. Největší pochvalu získala slečna Kučerová, mladistvá pěvkyně, která provedla titulní úlohu od prvního vystoupení tak zdárně, že překonala nejmělejší očekávání. Také pan Mertel hrál a zpíval úlohu statného Sulpice s takovou jistotou, jako by mu zpěvohra odedávna byla domovem. Všeobecně pak se uznávalo, že hudba, zpěv i hra vyvíjela se jistě a pevně, jakoby s jednoho pramene. Největší zásluhu o to měl neúnavný Martinovský, který řízení zpěvohry od první doby na sebe vzal, s vytrvalou snahou sbory od prvních začátků vycvičil, zkoušky hudební a zpěvní po celý čas s všestrannou péčí spravoval a přes mnohonásobné překážky a přes závistivé hlasy a projevované pochybnosti o zdar věci, nesešný a obtížný úkol k pěknému cíli dovedl.

Kdo pováží, jak těžko jest na venkovských ochotnických divadlech jen několik osob vytrvale a svorně vésti, tím více byl potěšen, když spatřil 50 osob — a tolik jich večer 19. dubna 1846 při divadle účinkovalo — svorně a s čistou láskou k věci a k jednomu cíli působiti.

Ochotníci benátské došli toho večera úplného uznání, což mělo tím větší význam, že v divadle byla všechna místní honorace a ze vzdělaného obecnstva nikdo nechyběl. Přišli i přespolní hosté až z dále 4 hodin cesty a mezi nimi několik zvláště vzácných osob.

Hlučný potlesk a volání Marie, ředitele orchestru učitele Martinovského a na konec celého divadelního personálu dosvědčovalo úplnou spokojenost četného shromáždění.

Musíme se ještě dnes diviti, že malé město, jako Benátky, něčeho podobného se odvážilo. Vždyť je známe, jakých příprav a kolik sil úplné provedení zpěvohry požaduje. Třebaže po pravdě jistě leccos chybělo, aby provedení zpěvohry mohlo býti nazváno dokonalým, přece i nej přísnější kritik musil představení ochotníků prohlásiti za zdárné. Tehdy sice, před sto lety, každý pokus domácích sil vydáván byl ve vlasteneckém zanícení za výborný a mistrovský, ale tentokráte vlastenecký zápal i vážná kritika se shodovaly v tom, že vytrvalá láska a sjednocenost všech účinkujících dovedou divy.

Druhého dne (20. dubna 1846) opět dávana „Marie“ a radost byla dívati se na směsici obecnstva, jež se téhož večera sešlo. Veliký počet nových hostů se shromáždil vedle těch, kteří již včera zpěvohru slyšeli. Zvláště hojně tu bylo vesničanů obého pohlaví z okolních vesnic, naslouchajících se zvláštním zalíbením zvukům české hudby a českého zpěvu.

Benátské ochotníky právem byli hrdi na svůj zasloužený úspěch, na velikou účast obecnstva a zvláště na to, že byli mezi českými městy po Praze první, kteří se odvážili uvést na jeviště Donizettovu „Marii“ v původní celosti. Tento první

pokus utužil jejich síly a byl mocným popudem k dalšímu pokračování v jejich svorné a vytrvalé spolupráci.

Příštího měsíce (20. května 1846) opakována znovu „Marie“ u přítomnosti „milostivé“ vrchnosti a byla opět s velikým zalíbením přijata. Dne 21. května provozována po čtvrté se stejným úspěchem a rovněž při hojně návštěvě.

Po páté dávala se v Benátkách Donizettiho „Marie“ 15. listopadu (1846) v zámeckém divadle, opět za přítomnosti benátské vrchnosti.

Situace ochotnického divadla pro mládež.

Anděla Bočková

Snaha ochotníků po ozdravení dětské scény není nová. Vzpomeňme jen polemik a článků v časopise „České divadlo“, kde bylo proti neodpovědnému způsobu hraní pro mládež příkře vystupováno. Neměla-li tehdejší snaha viditelných výsledků, dlužno to přičíst přílišnému konservatismu a nezájmu vedoucích složek kulturních organizací a malé průbojnosti zastánců nových směrů.

V letech 1942—43 soustředil Pražský okrsek ÚMDOČ několik nadšených pracovníků dětského divadla a utvořil stálou komisi dětských představení. Tato vypracovala směrnice a zásady ochotnického divadla pro mládež, podle kterých se příště měla řídit všechna ochot. divadla pro mládež ve Velké Praze.

Zněly:

1. Divadlo pro mládež musí kromě zábavy sledovat cíle výchovné.
2. Výchovné možnosti divadla pro mládež sledují výchovu uměleckou po stránce etické, estetické, musické, národní, občanské a společenské.
3. Dosažení výchovných snah předpokládá odbornou výchovu vedoucích.
4. Jejich snahou je zvýšit repertoar a reprodukční úroveň provedení.

Tyto zásady byly proklamovány jednak ve spolkových oběžnících, jednak veřejnými projevy na výročních valných hromadách, pracovních schůzích a j. Členové komise navštěvovali zkoušky i představení, podávali o nich zprávy komisi, která pak konstruktivní kritikou vedla soubory k nápravě.

Zásada, že dobré dětské divadlo závisí na spolupráci pedagoga, pedopsychologa a divadelního praktika měla být realizována apelem na pedagogické kruhy s výzvou k spolupráci. Články, upravené již do časopisu „Rodiče a škola“ byly však tehdy vráceny, ježto časopisy byly zastaveny.

Nové směrnice pro ochotnické divadlo pro mládež byly podrobně rozvedeny v návrhu školní osnovy pro režisérský a herecký kurs dětských divadel. Obsahuje část ideovou, osvětlující úkol a cíle, část teoretickou, zabývající se vývojem divadla pro mládež, dramatickou dětskou literaturou a část praktickou, věnovanou dramaturgii div. pro mládež, práci režiséra, herce a výtvarníka, organizaci div. pro mládež i dětského představení. Jelikož každý pracovník divadla pro mládež musí být dobrým pedagogem a znalcem dětí, zařazena je i stať „Základy pedagogie a pedopsychologie“.

V únoru 1944 na sjezdu kulturních pracovníků z Čech, Moravy i Slezska byl vznesen první veřejný protest proti nízké úrovni některých ochot. i profesion. dětských scén. Poukázáno na špatný, nehodnotný repertoar, neodpovědné provedení, na nízkou úroveň jevištní řeči. Upozorněno na velký výchovný vý-

Jako při dřívějších představeních, byla i tentokrát celá zpěvohra přijata se všeobecným zalíbením a zvláště Marie (slečna Kučerová) čestně vyznamenána, neboť ve zpěvu ještě výše vynikla než předešle.

Po těchto operních triumfech vrátili se ochotníci k činohře a provozovali 19. listopadu 1846 opět v zámeckém divadle před hojným obcenstvem a „vysoce urozenými“ hosty Klicperovu „Veselohru na mostě“. Představení bylo velmi zdařilé.

Jak uctilo Ostravsko památku Fr. Sokola-Tůmy.

-BČL-

31. prosince 1945 uplynulo 20 let od úmrtí dram. spisov. ostravského kraje Frant. Sokola-Tůmy, jehož památku uctilo ochotnictvo velmi pěkným způsobem. Iniciativy oslav se ujal Div. sdruž. „Frant. Sokol-Tůma“ v Mor. Ostravě, jehož zakladatelem a prvním předsedou byl zesnulý spisovatel. Divadel. sdružení vytvořilo s ÚRO a některými kulturními korporacemi slavnostní výbor, který pod záštitou Zem. nár. výboru uctil památku Sokola-Tůmy:

2. XII. byli na domě, v němž Sokol-Tůma tvořil, zasazeny pamětní desky, odstraněné za dob nesvobody. Slavnostní proslov pronesl spis. dr. Vojtěch Martinek a Fran Směja.

Téhož dne se hrálo Divad. sdružení „Fr. Sokol-Tůma“ v Dělnickém divadle v Mor. Ostravě Tůmovu hru „Na šachty“ ze režie Frant. Arletha.

9. XII. byli provedeni Tůmovi „Gorali“ v Dělnickém divadle Div. spolkem „Alois Jirásek“ z Vratimova za režie Th. Holuši.

16. XII. provedly spojené div. spolky „Klicpera“ ze Slezské Ostravy a „Tyl“ z Vítkovic za režie Rudolfa Kardy Tůmovu hru „Pasekáři“.

30. XII. provedlo Div. sdruž. „Fr. Sokol-Tůma“ Večer Sokola-Tůmy. Bylo to pásmo ze života spisovatele, proložené světelnými obrazy, recitacemi jeho veršů a čtením z jeho spisů. Pásmo sestavil a uvedl na scénu red. B. Čurda-Lipovský. — V druhé části večera byla provedena s mimořádným úspěchem jednoaktová hra Tůmova „Soucit“ za režie Josefa Bobra.

1. ledna 1946 byla otevřena péčí řed. Duška v měst. museu pietní výstava Sokola-Tůmy, na níž byla vystavena urna s jeho popelem, tumba se srdcem a posmrtná maska. Vystaveny byly památky na spisovatele a mnoho jeho neznámých rukopisů. Výstava byla otevřena 2 měsíce a těšila se veliké návštěvě obcenstva.

Také Zemské divadlo v Mor. Ostravě přispělo k oslavám Sokola-Tůmy provedením jeho hry ze slezského života „Staříček Holuša“, která je stále na repertoaru divadla.

Ochotnické spolky na Těšínsku, Valašsku a Opavsku uctily rovněž památku spisovatelovu provedením jeho her. Opavské divadlo provedlo „Pasekáře“, těšínské provedlo „Hyeny“ a také rozhlas zařadil jeho hru „Staříček Holuša“ mezi své relace. Zemské divadlo věnovalo Tůmovi samostatně

číslo „Divadelního listu“ a Okresní osvět. rada vydala vkusnou brožurku o Sokolu-Tůmovi z pera ředitele A. Hořínka. Všem časopisům byly dodány vzpomínkové články na spisovatele a zdejší okrsek ÚMDOČ vydal k jubileu proslav řed. Boh. Horáka o Sokolu-Tůmovi.

Pražská divadla byla požádána prostřednictvím ÚRO a také prostřednictvím Slezského kulturního ústavu v Praze, aby ve výroční den úmrtí spisovatele zařadila do svého repertoáru některou z her Sokola-Tůmy. Jak to dopadlo, která divadla vzpomněla úmrtí provinciálního spisovatele, nám nebylo sděleno přes to, že by nás to na Ostravsku velmi zajímalo.

30. března vzpomněla DTJ v Přívoze úmrtí spisovatele Pásmem z jeho života, které přednesla Ottilie Čelakovská, býv. členka vinohradského divadla a provedením div. hry „Soucit“. Celý večer provedlo Div. sdruž. „Frant. Sokol-Tůma“ z Ostravy.

K 90. narozeninám Sokola-Tůmy, které připadly na 2. květen, předvedlo zmíněné již Divad. sdruž. v Dělnickém divadle v Mor. Ostravě hru „Gorali“.

V prosinci byl kulturní život na Ostravsku, Opavsku, Těšínsku a Valašsku ve znamení důstojných oslav Frant. Sokola-Tůmy, který si za svou velikou národní a buditeckou práci těchto vzpomínek jistě plně zasloužil.

znam divadla pro mládež a na odpovědnost za budoucí generaci. Protest měl veliký ohlas a vedoucími ÚMDOČ byla slíbena morální podpora.

Zákaz pořádání divadelních představení i školení přerušil dočasně aktivní činnost pražského dětského ochot. divadla. Komise scházela se však dále a teoreticky pracovala na osnově školení pro dětské vedoucí pracovníky, V červnu 1944 byla definitivně zařazena disciplína „Dětské divadlo“ do II. stupně kursu režisérů, právě tak jako do osnovy školy kritiků.

Po květnové revoluci přichází divadlo pro mládež do popředí zájmů kulturních složek i široké veřejnosti. V divadelních komitích zasedá zástupce divadla pro mládež, který hájí jeho morální i hospodářské posice. Praha dostává tři profesionální divadla pro mládež, ve kterých pracují ruku v ruce umělci i pedagogičtí vedoucí za součinnosti Státního ústavu pedagogického a učitelských organizací. Docházka do divadel je organizována školou a zapojena do programu vyučování.

Pražské divadlo pro mládež slaví letos 10. rok své činnosti. Nadšená pracovnice, ředitelka divadla pí. Míla Mellanová po těžké, průkopnické práci dopracovala se zasloužených úspěchů a platí dnes v Československu i v cizině za uznávanou odbornici v divadelní práci pro mládež. Pražské divadlo pro mládež sehrálo za 10 let 48 premier, 1003 představení v městech i po venkově a poskytlo tisícům nadšených diváček zábavu a poučení. Ve všech hrách se snaží vštípit mládeži přesvědčení, že ušlechtilé city a vlastnosti musí zvítězit nad zlými, že je nutno bojovat ze všech sil, aby poctivou vůlí, bratrskou láskou a pospolitou prací vytvořil se na zemi lepší svět pro všechny lidi dobré vůle.

(Dokonč.)

Základní normy výslovnosti.

Ant. Pikart (Dokonč.)

VIII. Hlavní zákon souhláskový - spodoba.

Sledujeme-li výslovnost souhláskových skupin — ať již ve slově nebo na švu slov — pozorujeme, že je mezi nimi jistý vztah, že mají na svůj hmotný hlasový tvar určitý vliv a že jejich hlasné či nehlasné znění není nahodilé nebo libovolné. Vidíme vždy, že se k sobě přizpůsobují podle určitého zákona, který ovšem není povahy gramatické, nýbrž fyziologické a fonetické.

Sledujeme třeba nehlasnou souhlásku S. Říkáme: spal, stál, sčítati, s pole — po S následují tu P, T, Č, — tedy souhlásky nehlasné. Ve slovech: sbor, sdělil, sžehnouti, s Bohem následují B, Ď, Ž, tedy souhlásky hlasné. Tyto působí na předchozí S tak mocně, že S v těchto slovech se spodobí na příbuznou souhlásku hlasnou Z. Budeme tedy vyslovovati: zbor, zdělil, zžehnouti, z Bohem.

Nyní sledujme souhlásku hlasnou Z; říkáme: zdarma, zbytek, zzelelo se, z domu — po Z následují souhlásky hlasné D, B, Ď. Ve slovech: způsob, zticha, zčerstva, z toho, následují po hlasné Z souhlásky P, T, Č, T — tedy nehlasné. Tyto nehlasné souhlásky ovlivňují předcházející hlasnou souhlásku Z a tato se spodobuje na příbuznou souhlásku nehlasnou S. Vyslovujeme: způsob, sticha, sčerstva, s toho.

Tento proces assimilace se děje vždy a všude, kde sousedí souhlásky hlasné a nehlasné. Podle druhé spodobuje se prvá. Je-li druhá hlasná,

musí být hlasná i prvá. Je-li druhá nehlasná, musí být nehlasná i prvá.

Toto pravidlo platí i pro výslovnost celých skupin souhláskových. Rozhoduje vždy poslední souhláska ve skupině. Je-li nehlasná, musí být nehlasné i ty souhlásky, které ji předcházejí: vztáhl - fstáhl, vzpoura - fspoura, vzkřikl - fskřikl. Ale: vzbudil, vzdal, vzhlédl. — Souhláska L — jako jedinečná — nemá vlivu. Rozhoduje vždy souhláska před ní: vzhlédl, vzplanul - fspplanul, H je hlasné, bude hlasné i V Z; P je nehlasné, musí být nehlasné i V Z a spodobují se proto na F S.

Pro spodobování hlasných i nehlasných souhlásek — kromě jedinečných — můžeme stanovit tuto základní normu: předcházející souhláska se přizpůsobuje artikulačně a foneticky podle následující, druhé nebo třetí. Před hlasnou stojí hlasné; před nehlasnou nehlasné.

Pamatujme však, že nade vším kulminuje přirozenost mluvního tvaru, jeho krása a smysl. Cit estetický rozhoduje. Říkáme: svolati i zvolati, svážeti i zvážeti, svoliti i zvoliti, s věže i z věže. Zde je rozhodující smysl a význam slova. Pendantem obojakosti S a Z před V je postavení těchto souhlásek před H. Výslovnost Z H ve slovech: zhlobka, zhubenělý, zhudebniti, z hlavy nezdá se nám nijak nepřirozená. Ve skupině SH je však dosti nesnázi. Podle známého zákona, že nehlas-

ná (S) před hlasnou (H) mění se v hlasnou (Z), byla by správná výslovnost ZH: shoda - zhoda, shromáždění - zhromáždění, shořel - zhořel, shon - zhon, shledal - zhledal. Mohlo by se poukazovat na analogii: zhluboka, zhudebniti... Nezapomínejme však, že tu jde o souhlásku S. Tato ovlivňuje H, které se spodobuje na CH: shoda - scho-da (schody!), shromáždění - schromáždění, shořel - schořel (chorý - ochorelý), shon - schon, shledal - schledal. Tuto výslovnost - SCH - volí mluvidla proto, že je snažší, zvláště šetří zásobou vzduchu v plicích (při H je největší spotřeba vůbec). SCH nezní špatně — ba naopak estetičtěji, než „tvrdé“ ZH. Jsou však kraje, kde se vyslovuje jen ZH. Zvláště na Moravě. Je v tom určitý druh bytelnosti, důkladnosti, rozumu. V Čechách však — až na nepatrné výjimky — vyslovujeme SCH. Výjimky jsou ovšem i zde. Nikdo nebude vyslovovati slovo: shora jako schora, nýbrž zhora (říkáme totiž: z hor!), slova: s Helenou jako s Chelenou, nýbrž z Helenou (říkáme: z Heleny!). Výslovnost SCH neděje se z pohodlnosti. Ústrojí artikulační vždy jeví snahu spodobiti své pohyby co nejehospodárněji. Dobře to vidíme u skupiny NB: hanba, honba. Mluvidla přizpůsobují své pohyby při artikulaci N tak tendenčně, že N vůbec neartikuluje a podle retného B tvoří retné M: hanba - hamba, honba - homba. A je to zcela správné. Nijak to neruší smysl slov, ani je nerozrušuje esteticky.

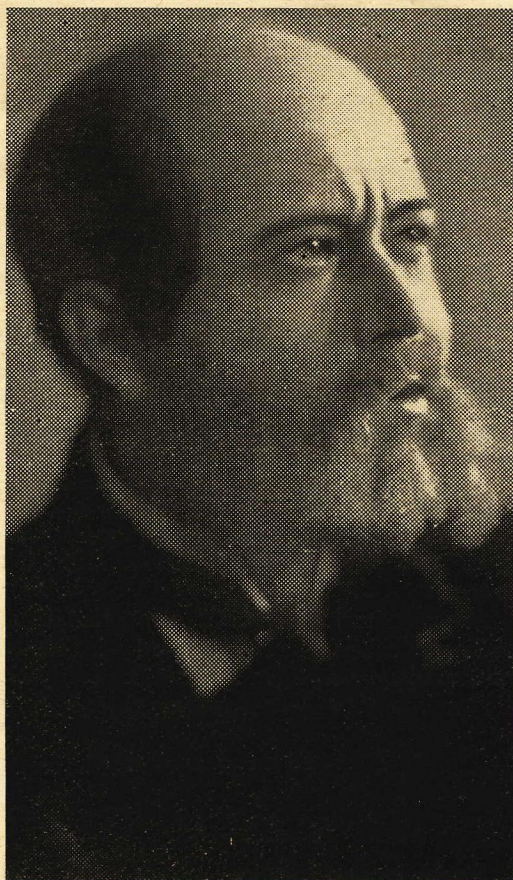
Kdo tedy rozhoduje, vyslovuje-li se SCH i ZH? Která výslovnost je správná? To jsou otázky zcela oprávněné a slyšíme je od herců velmi často. Výslovnost SCH pokládám za správnou — mám důvody: je snažší, nevyčerpává zásobu vzduchu, je estetičtější. Proti tomu může mi každý namítnouti celou řadu důvodů proti vyslovování SH jako SCH. A jeden důvod může být nejpádnější: výslovnost ZH je podle hlavního zákona o spodobě. Výslovnost SCH jej ruší.

IX. Nejvyšší soudce. Závěr.

Kdo je tedy nejvyšším soudcem, rozhodčím? Je to zvyk, obecnost užívání. To udává značku správnosti mluvním tvarům přes všechny zásady a zákony. Obecný zvyk je tu pánem. O tom se vyjádřil již v VIII. století př. Kr. římský básník Horác: ... si volet usus, quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi — budete-li chtít zvyk, jemuž přísluší rozhodování, právo nad jazykem a řád v něm.

Buďme si toho vždy vědomi. Pochybností o výslovnosti bude vždy dost. Budou i opory, omyly. Dílo herecké vyžaduje od svých věrných mnoho dobré, poctivé práce zvláště v oblasti reprodukce tvořivosti jazykové. V jevištní řeči nesmí vládnout žádná svévolnost, ledabylost. Na jevišti směřuje všechno ke kráse, budí ji, vnuká! Zde není řeč prostředkem dorozumívacím, sdělovacím, jako v obecném, všedním životě. Na divadle má řeč funkci jinou: Vyjadřuje uměleckou myšlenku, reprodukuje slovo básníkově, slouží uměleckému tvoření. Má působit na posluchače, má v něm vzbuzovat pravdivé umělecké představy. Proto zde nemůže znít slovo vlažné, ledajaké.

Mladí herci Spolku divadelních ochotníků v Radnicích.

Václav Kotva,

23letý představitel Emanuela Bozděcha v Götzově hře „SOUPĚŘÍ“.

Musí znít přirozenost, musí být bezpečné, výrazné a jádrné. Musí být krásné. Musí mít život a ducha. Musí to být slovo živé.

Pojednal jsem v tomto článku jen o hlavních normách ortoepických, o těch, které jsem pokládal pro herce za nejdůležitější a nejužitečnější. Důkladně jsem tuto záležitost jevištní řeči probral v Hronově 1941 ve Vyšší div. škole. Podle možností a okolností pojednáme jindy o artikulaci hlásek vůbec, o samohláskách, o měkčení a rázu (hiátu). Tím teprve budou poznatky pravomluvné uceleny.

Ve formě, jak jsem je vyslovil v Hronově a v tomto článku, nebyly před tím nikde a nikým vysloveny. V posledních dobách psal o pravomluvě prof. Dr. Fr. Trávníček (Mluvnice) a prof. Dr. B. Hála (Hlas, řeč, sluch - spoluautor Dr. M. Sovák). Příslušné kapitoly těchto spisů doporučuji. Zejména však radím všem, kteří milují herecké dílo, kteří milují slovo na jevišti, kteří se dovedou v ně zaposlouchat, aby navštěvovali hojně divadelní zkoušky. Tam nebudou pravomluvných poznatků ze zkušenosti a to tak, jako nikde jinde.

Další uznalá slova Městského divadla „Zdobničan“ ve Vamberku vedení ÚMDOČ.

Naše vrcholná organisace ÚMDOČ oslavuje letošního roku 60 let svojí existence. Vznikla z nadšení jednotlivců, kteří, majíce na zřeteli zářný zjev Tylův, hleděli dáti českému ochotnickému divadelnictví pevný základ, soustřediti je do jedné mohutné organisace a ve vzájemné lásce a porozumění budovati pak na výstavbě ideálů, jež zrodily se v jejich nadšených myslích. Šedesát let! Co tu práce, námahy a nadšení, jež mnohdy bylo provázáno hořkostmi z nepochopení a nezdaru! Ale zakladatelé neklesli na mysli a tak jeden po druhém ujmali se praporu vedení, aby jej donesli k vítěznému konci.

Náš lid nemůže býti ani sdostatek vděčen ochotnickému divadlu, které k němu mluvilo vždy řečí ryziho češství, sililo jej v těžkých dobách a dávalo mu útěchu do šťastného budoucna. Zejména poslední válka ukázala, jakým apoštolem bylo pro lid naše české divadlo. A to je, vážení přátelé, jednou z Vašich zásluh, poněvadž Vy jste byli budovateli a burcovateli všeho vlažného, Vy stmelili jste všechny lidi dobré vůle, milující divadlo. Proto vaše zásluhy jsou tak nedoceněného významu.

Náš spolek, jak vidíme z dějin, byl jedním z prvních, který pochopil, kde je jeho místo a zapojil se do Vaší organisace. Proto vzpomínáme s hlubokým vděkem všech organisátorů našeho ochotnictví, zejména pak nezapomenutelného starosty, př. Mitlöhnera, který svůj život položil za vlast, aniž mohl se dočkati radosti z toho, co se z jeho ideálů uskutečnilo. Vzpomínáme s vděkem i Vás, vážení pánové, pp. gen. tajemníka Hudečka, Ing. Sommera a j. a všem Vám u příležitosti tak vzácného jubilea z hloubi duše děkujeme za všechny Vaše starosti, lásku a obětavost, kterou jste věnovali našemu ochotnickému divadelnictví.

Prejeme naši ÚMDOČ, aby i nadále vzkvétala, mohutněla a šířila po naší vlasti lásku k českému divadlu a Vy, vážení přátelé, které nám šťastný osud postavil v čelo Matice, těšili jste se vždy pevnému zdraví, spokojenosti a radosti z toho, co bylo výsledkem Vašeho snažení.

Pozdravujeme Vás s projevem nejoddanější úcty a přátelství Vaši.

M o j ž í š, t. č. předseda.

B o h. O b s t, t. č. jednatel.

Naše ochotnictvo v Jugoslavii.

Po navázání styků s našimi krajany v Americe hlásí se na naši výzvu také ochotníci z Daruvaru v Jugoslavii. Vítají návrh ÚMDOČ na znovuoživení divadelního ochotnictví u československé menšiny v Jugoslavii a děkují, že na ně nebylo zapomenuto. Začali s nadšením organisovat ochotnicko-divadelní odbory při krajaňských spolcích a s pýchou hlásí, že zájem, zvláště u mládeže, je větší, nežli byl před válkou. Začínají však úplně znovu, jelikož vše, co dosud bylo postaveno, zničilo okupace. Nemají co hrát. Pokud jim zůstaly některé divadelní knížky, jsou to věci tuctové a naši krajaňe chtějí již od začátku své ochotnické práce zdůraznit výchovné a osvětové cíle lidového divadelnictví. Sjezdu československého ochotnictva se zúčastní všichni zástupci menšiny a upřímně se těší na zájezd do Prahy, který bude organisován Svazem Čechů v Jugoslavii. Zaslali nám dvě čísla krajaňského časopisu „Jednota“, ve kterém informují o úkolech a důležitém poslání ochotnického divadla a vyzývají k svědomité přípravě na sjezd čl. ochotnictva v Praze. Organisují v Daruvaru kurs pro divadelní ochotníky, jelikož chtějí zvláště mládež pečlivě připravit k významné ochotnické činnosti. Zabývají se myšlenkou pozvati z vlasti ochotnické odborníky, jak tomu bylo již před válkou. — Máme upřímnou radost z nadšení našich krajaňů a chceme jim být opravdu oporou v jejich začátcích. Zaslali jsme Svazu Čechů v Daruvaru učební osnovy ÚM-

Jubilejní ochotnická výstava — listopad 1946.

František Smažík

60 let ÚMDOČ nutno zdůraznit a dokázat závažnost její práce široké veřejnosti řádně obeslanou ochotnickou výstavou. Je v našem vlastním zájmu snést hodnotný a dokumentární materiál. Proto prohlédněte pozorně i kriticky své archivy, vyberte z něho vhodné exponáty a nabídněte je propagační komisi k zařazení.

Výstava bude míti tyto oddíly:

- I. Historie ÚMDOČ.
- II. Ochotnický dramaturg. Dodejte programy nebo plakáty (malých rozměrů) premier, které byly uvedeny na ochotnických scénách. Budou vystaveny i divadelní hry, které byly vytištěny nákladem okrsků, obvodů nebo jednot. Hledáme nejstarší ochotnický plakát!
- III. Ochotnický režisér. Vystavíme nejpečlivěji vypracovanou režijní knížku a programy neb plakáty režijně nejobtížnějších her. Dodejte fotografie scén s postavami, které by dokazovaly neobvyklé režijní pojetí hry.
- IV. Ochotnický herec. Hledáme fotografie (masky - ne civilní) ochotníků, kteří přešli k profesionalismu. Zařadíme i programy nebo plakáty, které by dokazovaly, kdo z význačných hereckých osobností začínal na ochotnických jevištích. Zajímáme se i o jejich členské přihlášky, kde podpisem stvrzují, že náleželi do ochotnických řad. Budou vystaveny fotografie masek historických osob (Hus, Tyl, Žižka, J. J. Kolár atd.).

V. Ochotnický výtvarník. Vystavíme návrhy, skizy a makety scénických výprav, doložené fotografiemi, že návrhy byly opravdu uskutečněny. Bez těchto fotografií návrhy nebudou vystaveny.

VI. Ochotnický tisk. Dodejte okrskové a obvodové oběžníky, spolkové, divadelní a meziaktní časopisy, brožury, památníky a slovníčky, z nichž budou nejhodnotnější vystaveny.

VII. Vzorná studijní knihovna.

Všechny exponáty budou vystaveny v zasklených rámech, po výstavě budou majitelům vráceny. Na zadní straně bude potvrzeno, že byly na jubilejní výstavě umístěny. Fotografie musí být dodány v nejmenším formátu 18×24 cm. Každý exponát musí být opatřen přihlašovacím listem, který obdržíte zdarma v sekretariátu ÚMDOČ Praha II., Spálená ul. 11. Převzetí bude řádně potvrzeno.

Ve výstavní komisi zasedají: Frant. Smažík, Jiří V. Gsöllhofer a Frant. Štorkán.

Jubilejní škola v Hronově 1946.

Otto Minářík (Dokonč.)

Posluchačem Jubilejní školy může být jen ten v ÚMDOČ organizovaný ochotník, který prošel I. stupněm povinného školení. Posluchači, kteří se dosud nepodrobili tomuto školení, budou odmítnuti.

Přihlášky ostatních posluchačů, t. j. těch, kteří předešlé podmínky vyhovují, ale nebyli okrskem ÚMDOČ do školy jmenováni, přijímá sekretariát ÚMDOČ nejpozději do 30. června t. r. Tamže si vyžádejte přihlášky!

Posluchačům, kteří se do stanovené lhůty přihlásí, bude zajištěno ubytování v Hronově.

Na úhradu výloh, spojených s pořádáním školy, budou stanoveny školní poplatky; zvláštní pro školu dopolední a zvláštní pro líčení.

Okrskoví stipendisté jsou od školních poplatků osvobozeni.

Každý posluchač Jubilejní školy, který prokáže, že absolvoval nejméně 90% přednášek, může se přihlásit ke zkoušce z těch předmětů, jichž přednášek se plně zúčastnil. Zkoušky budou konány po ukončení školy, v posledních dnech hronovských slavností.

Posluchač, který se podrobí s prospěchem všem zkouškám, má nárok na přiznání absolvování II. stupně normálního školení ÚMDOČ.

Aby mohl být zaručen řádný průběh zkoušek, musí se každý, kdo se miní zkouškám podrobiti, ke zkoušce také přihlásit — na pozdější přihlášky bude možno vzít zřetel jen tehdy, když některý posluchač od zkoušek odstoupí.

Každý, kdo se přihlásí za posluchače Jubilejní školy, zavazuje se plnit všechny povinnosti řádného posluchače, t. j. docházeti včas a na všechny přednášky, poslechnouti všech vyhlášek a výzev, během školy vydaných, a všemožně spolupůsobiti, aby Jubilejní škola byla skutečně vzornou ochotnickou školou, naplněnou nadšeným zájmem a dobrou vůlí.

Naše školy v Hronově utkvívají trvale v myslích všech posluchačů, těchto škol je vždy a všude vzpomínáno a jednotliví posluchači rádi si připomínají družný život několika dní v pilné ochotnické divadelní přípravě. Jsme pevně přesvědčeni, že i Jubilejní škola zanechá v duších všech jejích posluchačů nejkrásnější vzpomínky, jak na druhy ve školních lavicích, tak i na před-

DOČ, všechny potřebné tiskopisy pro školení divadelních ochotníků a shromáždíme pro ně divadelní a odborné knihy. Všechny dopisy našich z Jugoslaviie dokazuje opět, jak idea ochotnického divadelnictví, která tak hluboce prolíná duši našeho lidu, je schopna překlenout každou vzdálenost. A. B.

Julie Nezavdalová-Kučerová

oslavila 40leté věrné členství v Čtenářsko-zábavním spolku „Hálek“ v Praze (založen roku 1877), který vlastní a udržuje rodný domek Vítězslava Háloky v Dolínku u Prahy. Vystoupila v roli matky 4akt. hry F. E. Šamana „Na jedné lodi“, kterou provedla spolkem pozvaná bes. „Probuzení“ ze Žižkova v div. sále Měst. besedy Praha II. Jubilantka spolu se zesn. chotěm, rež. Edou Kučerou a známými K. Šicnerem a Fridou Rückerem zasloužila se o nejlepší pověst výkonů spolku, který kromě darů jmenoval ji zakládajícím členem. Divadlo hrála již od 11 let, navštěvovala hodiny na dram. škole Luízy Hofové, chotí divad. řed. na Komotovce (kdysi na hradbách proti dneš. Pensijn. út. na Žižkově), po prvé vystoupila v „Pokroku“ ve hře „Nájemníci pana domácího“ (za rež. Al. Wiesnera), „Sirotku Lovoodského“ a „Dvojím hříchu“ od Emmy Destinové a střídala činnost v ochotn. „Pokroku“ a po jeho likvidaci v Druž. pro post. lid. div. na Žižkově a posléz v „Hálku“ s působností profesionální u div. řed. Stockého, Chlumského, pí. Pištěkové, Zelenského, Dobrovolného, Zvíkovského, Laciny a za okupace (z důvodů pekumierních) Bož. Vodičkové-Olšovské. Hrála zprvu veselé divčí role, později úlohy vážnější až dramatické, při nichž zůstala (Písmáková dcera, Vojnarka, kostelníčka Buryjovka v Její pastorkyni, Maryša, Rozárka i Šestáková v Paličově dceři, Dulská v Morálce paní Dulské atd.). Je také zakl. členem Trousilovy staré gardy.

Praktická poradna.

„Černohorské divadlo“, spolek v Černé Hoře. Stříbrný odznak ÚMDOČ se uděluje za nejméně 30letou skutečnou ochotnickou činnost. Návrhy na vyznamenání činí si spolek, potvrzuje okrsek; o udělení diplomu čestného uznání rozhoduje příslušný okrsek. O udělení stříbrného odznaku rozhoduje výkonný výbor ÚMDOČ. Komu byl udělen stříbrný odznak, obdrží ověřovací list a legitimaci. Aby žádostem na vyznamenání mohlo být vyhověno, musí mít spolek splněny všechny organizační povinnosti a v nynější době nedostatku musí dodatí potřebné množství stříbra (stříbrný peníz a p.). Podmínkou není nepřetržité členství v ÚMDOČ.

Divadelní ochotn. spolek pro Horní Tanvald a Dolní Smržovku. Bři Brandlové nejsou uvedeni v seznamu zakázaných autorů.

Okrsek bratří Mrštíků, Polička. Tylova „Fidlovačka“ a „Remeslnická merranda“ jsou velmi vhodné hry pro ochotnické spolky a do příštích dotatků budou zařazeny.

Jednota div. ochot. Práslavice u Oloouce. Cena stříbrného odznaku není ještě rozkalkulována. Na odznak je třeba 10 g stříbra. Můžete zaslat i stříbrné mince, úlomky stříbrných předmětů a pod.

Ochotn. kroužek „Máj“ v Broumcech. Poplatky ze vstupenek a dávky z hrubého příjmu divadelních představení předpisuje Okresní národní výbor. Místní osvětové rady a Místní národní výbory pouze provádějí nařízení Okresního národního výboru.

Ochotn. jednota, Řepnky. 1. Hasičské hlídky určuje obec, která podle požárního řádu jest odpovědná za bezpečnost občanů. 2. Pro každé představení staví Sbor dobrovolných hasičů nejméně dva muže. 3. Za muža a hodinu je stanoven poplatek Kčs 10.—, který však dozná později změn, na kterých pracuje Nejvyšší úřad cenový. 4. Hasiči náradí („Minimax“, zásobu vody a pod.) je povinen obstarat pořadatel či provozovatel podniku, t. j. spolek. 5. Hasičí přístroje (Minimax a pod.) jsou umístěny na přístupných místech, podle pokynu hasičské hlídky.

Všeobecné. V rámci propagace veřejného významu lesů možno užít těchto divadelních her: Klicpera: Ptáčník, Zlý jelen (v úpravě Jiřího Frejky), Jirásek: Kolébka a Lucerna, Shakespeare: Sen noci svatojánské a pro menší scény Bož. Rajska-Smolíková: Zlatý líják. Z oper Lesů pán od Váši Suka a Rusalka od Dvořáka.

Krátce o mnohém.

Při uzavěření listu se nám smutně oznámilo, že zemřel na Král. Vinohradech ve věku 65 let prof. Jaroslav Petr, vl. rada min. škol. a osv. v. v., někdejší nejagilnější člen redakčního kruhu, liter. spolupracovník „Českého divadla“ atd. V krematoriu se s ním rozloučil redaktor t. l., jehož vzpomínku otiskneme v příštím čísle „Česk. lid. divadla“.

našejší. My, kteří jsme tuto školu pro vás připravili, bychom si z plného srdce přáli, aby splnila svůj úkol a stala se stupínkem v kulturním a uměleckém vývoji českého ochotnického divadelnictví.

Tak jako každého roku, čekáme i dnes značný počet přihlášek. Přijmeme každého, kdo vyhovuje základní podmínce — absolvování všech přednášek I. stupně školení — pokud stačí místo. Vybírali jsme divadelní sál, v němž je možno umístit asi 200 posluchačů — jež vybereme podle pořadí došlých přihlášek — nezbobte se na nás, když vaši přihlášku, v poslední chvíli v Hronově podanou, přijmeme jen tehdy, uvolní-li vám jiný posluchač místo.

Rádný zápis přihlášených posluchačů bude v pondělí dne 12. srpna 1946 v Hronově. Každý posluchač jest povinen dostaviti se osobně a předložiti osvědčení o řádném absolvování I. stupně školení. Bez tohoto osvědčení bude i ten, kdo podal přihlášku a v důsledku toho byl přijat, odmítnut.

Zvláštní případy rozhodne na místě ředitelství školy s konečnou platností.

Byl-li kdo od I. stupně školení řádně osvobozen, doloží tuto okolnost při osobním zápisu příslušným potvrzením svého okrsku, nebo registračním lístkem. Ředitelství školy byl pověřen kulturní referent Otto Minářík. Zahajujeme zápisy a přijímání přihlášek do Jubilejní školy. Škola bude taková, jací budou žáci a učitelé. Budete-li vy i vaši učitelé žádoucí úrovně — bude takovou i vaše škola. To budiž přáním nás všech, abychom Jiráskova slova mohli vepsati na štít Jubilejní školy: A dílo toto budiž požehnání.

Další příspěvky do studijní knihovny našich ochotnických spolků.

Antonín Skála

Cenným doplňkem práce Mahenovy, o níž píše v článku „Duchaplná čítanka pro naše ochotníky“, je obsažná kniha ruského herce a pracovníka v kolehozním divadle J. Raporta, nazvaná prostě: „Práce herce“, která vyšla ve slovenském překladu Karla Podolinského nákl. Ústredia slovenských ochotnických divadiel v Turčianském Svätom Martine. Známe ji už v dřívějším, zkráceném vydání, které přeložil režis. Ant. Kurš. Autor obírá se ve své knize svalovým cvičením, tvořivou obrazotvorností herců, jevištní úlohou a způsoby společenskými, typičností herecké práce i postav, nezapomíná ani na úkoly režisérsky a mluvní cviky na připravených úryvcích z Čechovovy práce. Zdůrazňuje dále velmi přesvědčivě, že na každém jevišti musí se uplatňovat jednoduchost ve výrazu, přirozenost ve formách a pravdivost zvláště v citech. Musíme se na jevišti zdát a jevit tak skutečnými a věrnými, jako býváme v životě. Jevištní výraznosti dosáhneme hereckou výrazností, ovládáme-li všechny formy jevištního umění a dovedeme-li přesvědčivou formou tlumočit pravdivé city divákovy, jak nám je podává text dramatikovy práce. Každý ochotník najde v této Rapoportově „Hercově práci“ podrobné podněty pro studium rolí a režii divadelní zvláště na venkovských scénách.

V třetím rozšířeném vydání objevuje se dnes na knihkupeckém trhu praktická učebnice divadelního líčení, kterou pod názvem: „Jak vytvořím masku?“ napsal profesor brněnské konservatoře a ředitel Hanáckého divadla, Frant. Klika. Kniha vyrostla jako metodická pomůcka z divadelních kursů a je velmi názorná i poučná. Brněnské nakladatelství Pišovo vydalo ji nově s předmluvou dra Svetozara Vítky a s obálkou Pravoslava Hausera. Naučíme se zde dobře základům teorie při divadelním líčení, ale seznámíme se tu také se všemi tajemstvími jevištní masky, která bývá často slabinou našich venkovských souborů.

Od rolí mladistvých, komických a charakterních vede nás autor až k líčení barevnému a pro divadla v přírodě. Nezapomíná ani na úpravu vousu, vlásenek, obočí a brv, na práci s nosním tmelem a všechny doplňky, jimiž se dá jevištní maska působivě upravit. Četné náčrtky, snímky masek a detaily v jevištním líčení, jak je uvádí Klikova kniha, budou našim ochotníkům velmi spolehlivým vodítkem, jak se brzy mohou dopracovat uspokojivých forem pěkného samolíčení na divadle. K tomuto cíli může brzy se dopracovat každý snaživý ochotník podle Klikovy knihy.

To byly většinou pomůcky rázu praktického, nezapomínejme ani na duchovní a ideové školení divadelníků. V novém vydání objevuje se dnes kniha „Eduard Vojan“, která je sestavena z nepřehraného bohatství divadelních referátů Jindř. Vodáka. Květnová revoluce posunula do pozadí i výročí 25 let od smrti tohoto našeho nejpřednějšího herce. Vodákův soubor vojanovských referátů stává se tak pomníkem nad kov pevnějším (jím vzpomíná také velké památky umělcovy u příležitosti jeho 90. narozenin před třemi lety). Vodák našel ve Vojanovi umělce vzosných forem, který směřoval k cílům opravdu nejvyšším; byl to náš první zákonodárce v řádu herecké tvorby. „Příkladem může být Vojan hercům ve strídmosti, míře, pozornosti a uvědomělosti vši své hry. I v masce a ústroji bez všech nápadností a hledaných rafinovaností“, píše Vodák o Vojanově hře. „Nejvíce ovšem z Vojanova těla žil obličej, sídlo a zrcadlo myšlenky. Byl nazýván gumovým a malíř Nechleba ve skvělé portrétní studii nalézal na něm sta plošek a plošek, připravených, aby se míhaly novými a novými zvraty vnitřního hnutí. Tělo nebylo nikdy ještě u nás tak souzvučným, poslušným nástrojem ducha, jako u Vojana.“ Tak výmluvně charakterizuje Vodák našeho prvního mima.

Emanuel Janský ve svém „Slovu k ochotnictvu“ zabývá se zvláště dramaturgií a divadelní kritikou. Ukazuje znovu na známé pravdy, že dramaturgie je vlastně sledováním dobrých tradic a hledáním nových uměleckých i výchovných cílů. Zdůvodňuje její dvojí zřetel: k obecnstvu a souboru; tímto vzájemným poměrem měla by se naše kritika zabývat. Autor svoji knihu, která vyšla Neubertovým nákladem, uzavírá kapitolou o ochotnickém divadle na venkově a praví zde, že ochotnické divadlo právě na venkově a v každém i nejmenším místě má pracovat k posílení pracovního a kulturního společenství venkovského lidu. Přehled studijní literatury divadelní, které, bohužel, chybí potřebné knižní údaje, zakončuje tuto drobnou a nabádavou příručku o našich výchovných snahách dobrým ochotnickým divadlem.

Jiří Mahen: Režisérův zápisník. Československý Kompas, Praha 1945. 180 str., Kčs 54.—

J. Rapoport: Práca herca. Přel. K. Podolinský. Vyd. Ústredie slovenských ochotníckych divadiel v Turč. Sv. Martine 1944. 288 str., Kčs 60.—

Frant. Klika: Jak vytvořím masku? III. vydání. A. Piša, Brno. 80 str., Kčs 57.—

Jindř. Vodák: Eduard Vojan. Kritické dílo. Melantrich, Praha. 214 str., Kčs 80.—

Em. Janský: Slovo k ochotnictvu. O dramaturgii a kritice s bibliografií. A. Neubert, Praha. 70 str., Kčs 33.—

Doplňky k repertoiru pro oslavy a do přírody.

eLeN

Osvětová komise ÚRO ve snaze, vyhověti poptávce hodnotných her pro ochotnická jeviště, vydává pravidelným tempem vhodné hry a pásma veršů.

Tak k stoletému výročí narozenin Svato-pluka Čecha vyšlo pásmo veršů z jeho díla. Spojovací text a obsažný úvod napsal Ladislav Nejedlý. Velmi pečlivý výběr 20 básní ukazuje básníka jako sociálního proroka i pokrač-

Náš Žalov. V noci z 19. na 20. ledna 1946 zemřel ve věku 54 let v lounské nemocnici Váša Címrman, zaklád. člen „Sdružení přátel umění Scéna v Libochovicích“, jeho obětavý jednatel, pečlivý archivář, při tom režisér a tvůrce přechetných výprav div. her a konečně i nezapomenutelný výkonný ochotník, představitel dlouhé řady rolí. — Libochovický rodák, povoláním správce Okres. nemoc. pojišť. v Roudnici n. L., věnoval se divadelnímu ochotničení od svého mládí. Pracoval v ochotnickém divadle i za svého vojančení v první světové válce v Josefově a po návratu bylo jeho snahou založit v Libochovicích stálý a řádný div. spolek. K tomu došlo v r. 1926, kdy vstupuje zde v život „Sdružení přátel umění Scéna“, jehož jednatelem pak vedl až do konce svého života. V době 20 let, jež „Scéna“ letos dovršuje, vytvořil tu řadu rolí, z nichž budtež uvedeny aspoň: Kalafuna v Tylově „Strakonickém dudáku“ jako jeho role nejmilejší, Brabec v Koptově „Revoluci“, pán v Olbrachtově „Pátém aktu“, Roškot ve Šrámkově „Měsíci nad řekou“, Václav v Hilbertově „Druhém břehu“, Napoleon v Bozděchově „Světa pánu v županu“, královský kuchář v Kvapilově „Princezně Pampelišce“, Šesták v Koptových „Nejkrásnějších botách na světě“, Šebestián Hněvkovský v Emlerově aktovce „1795“, Kardaš v Kiedrzyňského „Poctivém obchodě“, Mikuláš Dačický ve Stroupežnického „Paní mincmistrově“, král Petr ve Vrchlického „Noci na Karlštejně“, Roubal v Jiráskově „M. D. Rettigové“, Perner v Patrného hře „Muži nestárnou“, konsul Busman v Čapkových „R. U. R.“, Schreiner v Cúrellově „Nelidské zemi“, starý Pištora v Langrově „Obrácení Ferdýše Pištory“, markýz de Raskot v Bassově „Náhrdelníku“, Pierre d'Ailly v Jiráskově „Janu Husovi“, Li-Lao v Clémenceauově „Závoji štěstí“, Briquet v Andrejevoově hře „Ten, který dostává políčky“, mistr v Hilbertově „Třídíči šterku“, Rubin v Jiráskově „Kolébce“, dudák Jiskra v Jiráskových „Psohlavcích“, dvorní maršálek v Bernarda-Vrbského „1+1=1“, Todorovič v Nušicově „Paní ministrově“,

Vyšín v Schönherrově dramatu „Domov a vira“, Pyramus-Klubko v Shakespearovu „Snu noci svatojanské“, Karel Arbeziat v Devalově „Tovaryši“, Kroutil v Tylově „Fidlovačce“, Valenta v Langrově „Jizdní hlídce“, farář v Jiráskově „Lucerně“, otec v Čapkově „Bílém nemoci“, hrabě Walevski v Bojerově hře „Walevská a Napoleon“, dozorce v Synkově „Velkém případu“, Albert v Achardově hře „Život je krásný“, doktor Dominik ve Faltysově „Stanici Gordian“ a Vincenc Štýs ve Wernerově „Medvědí tanci“. — Timto výčtem není však nikterak vyčerpána pestrá řada figurek, jimž vdechl na jevišti život. K dokreslení obrázku o jeho práci divadelní třeba ještě připomenouti, že výprava téměř všech her za 20letí „Scény“ byla jeho dílem, i když se často ukryl za skromnou značku „Techod (tecanc. odbor) Scény“. — Ostatní jeho činnost (musejní kronikářskou, turistickou atd.) zhodnotí jistě příslušné korporace na jiném místě. „S. P. U. Scéna“ rozloučilo se s milým svým členem při kremaci v Praze dne 24. ledna početným zastoupením. K uctění jeho památky pak uvedlo na scénu M. Tomanové hru „Zvon mého města“, jejíž provedení zesnulý režijně připravoval. Hře předcházel vzpomínkový trýzna na paměť zesnulého a výtěžek představení byl věnován k uctění jeho památky. „S. P. U. Scéna v Libochovicích“ zachová svému milému a obětavému spolupracovníku navždy nejkrásnější vzpomínky a prosí všechny, kdož jej znali z jeviště či odjinud, aby s ní stejně věčně vzpomínali dobrého člověka a poctivého ochotníka — Váši Cimrmana. — il.

Jubilující členové našich spolků. Josef Valenta, vrchní kané. oficiál v. v., dovrší letošního roku 50letou divad. ochotnickou činnost. Po prvé vystoupil r. 1896 v Hradci Králové na scéně katol. tovaryši ve hře J. K. Tyla „Pražský flamendr“ jako truhlářský učeň Fiip. Od té doby zůstal divadlu věren až do dnešní doby. Vždy a všude propaguje dobrou a dokonalou práci, jak toho poslání ochotnického divadla vyžaduje. V jeho mateřském spolku „Klicpera“ v Holicích si vysloužil za tuto činnost čestné členství. Rád vzpomíná a vypráví zejména o Zelenském, který byl jeho učitelem. Když přišel před 6 lety do Křesetic jako pensista, probudil zdejší ochotnický spolek z několikaletého spánku k životu a měl nemalý podíl na tom, že si spolek vybudoval pěknou scénu a stal se členem ÚMDOČ a Tylova okrsku v Kutné Hoře, ve kterém je jubilant čelným funkcionářem okrskové rady. Napsal také několik divadelních her, z nichž jedna byla počtena cenou. — Josef Stolba, nar. 1893, rolník v Křeseticích, dovrší letos 30letou činnost u ochotn. spolku „Tyl“ v Křeseticích. Zde začínal jako činný člen a zůstal jím až do dnešní doby. Je oddaným ctitelem ochotn. divadla a kde mohl, rád vždy pomohl a pomáhá stále. Chce, aby divadlo sloužilo dobře veřejnosti, zejména místnímu občanstvu. — Karel Jelínek, nar. 1894, rolník v Křeseticích, dovrší také tento rok 30letou činnost ve zdejším ochotn. spolku „Tyl“, kterýžto spolek ve svých počátcích byl dramatickým

človatele Kollárova, který pevně věří ve vítězství a sjednocení Slovanstva. Jeho verše jsou vhodným repertoirem k oslavám 1. května, květnové revoluce a ke všem slavnostním příležitostem.

V pásmu veršů z americké poesie „Amerika mluví...“, které vybral a přel. Arn o š t V a n ě č e k, jsou zastoupeni básníci Walt Whitman, velký ctitel demokracie a z nových autorů Carl Sandburg, J. S. Cotter st., A. D. Fische, L. Hughes, H. Johnson a E. L. Masters. Obsažný úvod zasvěcuje čtenáře do díla W. Whitmana a Carla Sandburga: „Zpěv o sobě“ prvního a „Lid, ano lid“ druhého jsou hlavními čísly 18 vybraných básní.

„Španělsko mého žití“ je název pásma a veršů, které sestavil L a d. Ne j e d l ý. Ve výběru 18 básní jsou zastoupeni autoři M. Cervantes, Lope de Vega, P. Calderon, J. R. Jiménez, A. Machado, F. C. Lorca (5 básní), R. Beltrán Logroño, M. Hernández, V. de Boda, R. G. Tunon, J. A. Baltin a sovětský básník M. Světlov překrásnou „Granadou“. Vydáním tohoto pásma chceme dokumentovat vřelý poměr k bojujícímu lidu demokratického Španělska. Nezapomínáme, že právě před 10 lety vypukla v této zemi občanská válka, která byla začátkem strašné války světové. V této zemi je stále ještě uhnízděn fašismus, strašná metla lidstva a pracující lid Československa všemi silami přispěje k jeho odstranění a vítězství španělského lidu. Recitujte básně španělských básníků při všech příležitostech a utužujte přátelství se španělským lidem!

K letošním oslavám květnové revoluce vyšla dvě pásma veršů. První, nazvané „Pátý květen očima českých básníků“, sestavil náš nový spolupracovník Frant. Jokl, který je doprovodil režijními poznámkami a spojovacím textem. Jsou v něm zastoupeni: F. Hrubín, F. Halas, K. Bednář, J. Hiršal, J. Seifert, M. Pujmanová, V. Nezval, J. Alda, S. K. Neumann, J. Hora, J. V. Sládek, K. Havlíček a Sv. Čech. Pro usnadnění práce režiséra je naznačena scéna a uveden hudební doprovod. Pásmo je velmi dobře zpracováno a plně vyhovuje svému názvu.

Druhé pásmo veršů a citátů sesetavil J a n M a r t i n e c a nazval je „Hlas y revoluce“. Pásmo je zahájeno citátem Dr. Ed. Beneše o Janu Husovi a pak následují: Jan Hus, J. A. Komenský, J. K. Tyl, K. H. Mácha, F. Halas, J. Fučík, J. Neruda, K. Havlíček, J. Vrchlický, Sv. Čech, J. V. Sládek, O. Fischer, J. Seifert, J. Hausmann, L. Čivrný, M. Pujmanová, F. Hrubín, S. K. Neuman, V. Nezval a končí závětí Julia Fučíka. Výběr básní a citátů svědčí o značných znalostech autora pásma a chce jím ukázat kladný postoj citovaných autorů ke snahám lidu o lepší život národní a sociální.

Značný zájem o tvorbu J. V. Sládk a nás donutil k druhému a rozšířenému vydání výboru z jeho básní. Sestavili jej Jiř. Konarovská a Lad. Nejedlý a obsahuje 25 básní. Sládkovy básně nepotřebují doporučení a hledáte-li vhodné básně k oslavám 1. května, nenajdete lepších.

Na stálé dotazy o vhodné hře k oslavám 1. května a květnové revoluce vyhovujeme vydáním lidové hry J. K. Tyla: „Řemeslnická m e r e n d a“ (6 mužů; 5 žen, zahrada). Největší překážkou jejího provedení byly četné písně, bez hudebního doprovodu. Proto V o j t ě c h S t u d e n ý z h u d e b n í všechny písně, složil k nim klavírní doprovod a vydal tiskem. V této Tylově hře z r. 1849 se při oslavě hrdinného obránce vlasti sejdou pracující všech slovanských národů. Velmi dobře si rozumí a vesele oslaví zasnoubení Česky se Slovákem. Nemůže být vhodnější a časovější hry, než je tato stará hra Tylova. Hrajte ji v přírodě a při všech příležitostech, zavděčíte se svému obcenstvu!

Vhodnou hrou do přírody je i lidová hra „L a u r e n c i a“ (11 mužů, 3 ženy, kompars; scéna: les, náves, terasa) španěl. klasika Lope de Věgy. Hru podle sovětské předlohy přel. J. Antar a K. Jiráček. Dějem hry je osada Ovčí pramen v polovině XV. století. Pánem obyvatelstva této osady se

stává tyran Gomes, který svým jednáním popudí proti sobě celou osadu a tato se vzbouří. Do vsi je povolán královský soudce, který na otázku, kdo je vinníkem — dostane spontánní odpověď „Ovčí pramen“. Hrdinka hry se postaví v čelo vzbouřenců a spravedlivě potrestá původce všeho zla — Gomeše.

Hra, jež s tit. „Vzbouření na vsi“ (v jiném zprac.) se již hrála na českých scénách, je velmi působivá, dobře postavená a má zaručený úspěch, (Provoz. právo této úpravy zadává Osvět. komise ÚRO v Praze I., Masarykovo nábř. 64.)

Týden propagace veřejného významu lesů uskutečněn bude ve dnech 16. až 22. června t. r. ministerstvem zemědělství, které se obrací na nás, abychom požádali své člen. div. spolky za uspořádání div. představení hry, jejíž děj by se odehrával v lesním prostředí. Vhodný repertoír uveden je v naší „Praktické poradně“. Před představením by mělo být přečteno poselství čl. lesů, které obdrží Nár. výbory nebo bude otištěno v denních listech.

Návrh, snadno proveditelný. Divad. spolek „Tyl“ v Pustiměři rád by si postavil vlastní „Tylův dům kultury“. Získal vhodné stavební místo a požádal Matici, aby vybidla členské spolky k svépomocné akci „Ochotnictvo sobě“. Představoval by si ji takto: Kdyby každý člen přispěl spolkům, které si hodlají zbudovati svůj vlastní stánek umění, jen jedinou korunou každému takovému spolku, získal by ten 250 tisíc, protože podle statistiky je v ÚMDOČ organizováno 250 tisíc členů. Tímto způsobem by se mohlo pomoci za rok asi dvaceti spolkům. Myslí, že by to žádnému členu neškodilo a že by rád těch 20 Kčs obětoval pro dobrou věc. Víme prý, že se nemůžeme spoléhat na nikoho, jen sami na sebe. — Spolek dává tento návrh, jež je podporován doporučeními jak MOR, tak MNV a Želenského okrskem ÚMDOČ v Brně na uvážení a také ÚMDOČ jej doporučuje zřeteli svého členstva.

Div. knížky pro ochotníky-hraničáře. Místní správní komise v Snři, okr. Sušice nám píše: „Vedení myšlenkou zapojiti se do kulturního života v šumavském pohraničí, rozhodli jsme se vytvořiti ze zdejších Čechů ochotnickou skupinku. Jsou zde předpoklady stavební, prostorové i materiální, s možností kritického názoru a oprav herců scény ND, kteří zde trávívají dovolenou. Pro rozvinutí činnosti chybí však divadelní archiv, byť sebemenší, ale hodnotný. Obrátili jsme se na jednotlivé divadelní spolky ve vnitrozemí, ale snažné naší žádosti není asi rozuměno tak, jak to aktivita spolku vyžaduje. Prosíme proto vás, jako centrální svaz čl. ochotnictva, abyste ve svých oběžnících apelovali na ochotnické spolky ve vnitrozemí, aby pamatovaly divadel. knihami her, vzatých s pořadu, na naše pohraničí na Šumavě, aneb sami ze svého archivu nám pro začátek věnovaly hodnotné, herecky nenáročné a v mezích obsazení možné divadelní knihy. Pokud by vzešly finanční náklady, jsme ochotni je plně hradit. Nejde nám o finanční stav, jako o zdroj a pramen, ze kterého by se mohlo doplňovat. Těšíme se, že

vaše doporučení přinese ty nejpłodnější výsledky. Najde tato žádost mezi našimi členy odezvy?

Ze zprávy ČOS, uveřejněné v čís. 16. „Sokolského věstníku“ (ročn. XLIV. z 23. IV. 1946) obdobně jako v čís. 2. „Česk. lid. divadla“ (roč. XXVI. z 15. IV. 1946) o dohodě s naší organizací, otiskujeme výzvu k divad. odborům, „aby (pokud tak již dříve neučinily), zaujaly k člen. spolkům ÚMDOČ co nejprátelejší stanovisko a vyhnuly se všem malicherným a bezúčelným sporům.“ Tuto výzvu adresujeme rovněž i našim organis. členům.

Literární spolupracovníky hledáme ve všech kruzích členstva i mimo ně. Vhodných příspěvků je stálý nedostatek. Proto pište, kdo chcete a umíte naší širší ochotn.-divadelní veřejnosti něco podstatného a všeobecně užitečného povědět!

Maticí divadelní, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví, třeba odlišovati od ÚMDOČ, jejíž byla kdysi samostatně (podle spol. zákona) řízenou součástí, přebírající však cele stránku kulturní její činnosti. ÚMDOČ ponechávala si toliko stránku organizační. Po rozhodnutí výkonného výboru ÚMDOČ o jich soustředění se vztah mezi oběma korporacemi uvolnil až na to, že podle stanov Maticí divadelní má ÚMDOČ právo tříčlenného zastoupení ve výboru tohoto spolku (delegáti právě jmenováni: prof. Otto Minářik, Ing. Sommer-Rydván, J. Šilhán-Horský).

Máchův ochotn. festival v Doksích u Máchova jezera se rýsuje již určitěji v nedaleké budoucnosti. V těchto dnech byla přijata deputace spolku p. ministrem školství a osvěty, prof. Dr. Zdeňkem Nejedlým. Pan ministr projevil živý zájem o snahy dokských ochotníků a přijal záštitu festivalu, prvního toho druhu v našem pohraničí. Slíbil dále, že by velmi rád navštívil osobně ve festivalových dnech krásný kraj pod Bezdězem a dovolil-li to jeho úřad, že tak jistě učiní. Záštitu přijal dále i p. ministr informací Václav Kopecký a návštěvu slíbil i presidiální šéf ministerstva informací Dr. Pacák. Doksští ochotníci i soubory z kraje, které vyplní festivalový týden ukázkami ochotnické práce, jsou si vědomi odpovědnosti, jež na sebe vzali a očekávají, že veřejnost projeví zájem na tomto kulturním podniku. Poněvadž záštitu převzalo i město Doksy, lze očekávat, že i po stránce ubytování a stravování bude učiněno vše, aby se hostům v Doksích líbilo a aby týden od 18. do 25. května stal se letos i v příštích letech svátkem ochotníků

odborem Čtenářské besedy. Zde Jelinek začínal jako činný člen a zůstal jím až do dnešní doby. — Rovněž Jaroslav Jedlička, nar. 1889, přednosta poštovního úřadu v Křeseticích, dovrší tento rok svou 30letou činnost divadelního ochotníka. V našem spolku je činným členem od svého ustavení na zdejší poště r. 1939 až dodnes. Má rád ochotnické divadlo a snaží se, aby se u nás hrálo dobře.

Jos. Valenta z Křesetic v roli Kalafuny

Tylový pohádk. hry „Strakonický dudák“.

(K jeho 50letému ochotn. jubileu.)

českého severu a duševní i tělesnou rekreaci pro všechny, kdož navštívili v těchto dnech dějiště Máchova „Máje“.

Krásný příklad pochopení pro potřeby našeho organis. tisku poskytl př. Fr. Hrubec ze Semic u Písku, sám dram. spis. a spolupracovník našeho listu (viz toto č. „Č. l. d.“), který získal — kromě svého výtisku — ještě tři další odběratele časopisu ze svého okolí. Takových houšť — pak bude moci vypadat náš časopis jistě jinak!

Dávka ze zábav. Upozorňujeme znovu na vyhlášku min. vnitra ze 16. II. 1946 č. 679/1946, uveř. v Úředním listě z 23. II. 1946 (částka 32), podle níž jsou osvobozena od dávky ze zábav všechna činoherní představení, pokud nejsou rozšířena o samostatné vložky varietní, kabaretní, cirkusové atd. a jde o práci umělecky hodnotnou a kulturně významnou, při divadelním zařízení (nikoliv u stolů) a pokud není s představením spojena taneční nebo jiná zábava.

Zpráva o poplatkových změnách v min. čísle t. l. doplňujeme: Nejen žádost za povol. div. předst. nutno opatřit kolkem 20 Kčs, ale také na vlastní povolení třeba připojit 20 Kčs kolek. Příloží. knížka div. se kolkuje 2 Kčs. Žádost za povolení spolku 12 Kčs a každý výtisk stanov 2 Kčs.

Ochotnické oslavy. Sp. d. o. v Dašicích oslavil v r. 1945 110. výročí trvání dašického divadla. I v nejhorších dobách okupace neopustil svého občanstva ani sebe. Ve výborových i valných schůzích vzpomínal obětí a mučedníků z řad studentských, ochotnických i ze všech vrstev národa, revidoval svou práci za prvních 20 let republiky, jež byla konána v duchu slov presidenta Osvoboditele, že „státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily“ a shledav ji jako nezištnou službu svému národu jedině správnou, rozhodl se neuhnout a vytrvat. Jak nesmlouvavě bylo mlučeno a jednáno ve schůzích, kdy pod okny zvonily okované boty okupantů, jak odvážně bylo vše zapsáno do protokolů! Od Mnichova po květnové povstání byly uvedeny na scénu 23 premiery a 15 repris vesměs českých her (Tyl, Jirásek, Vrchlický, Stroupežnický, Mahen, Svoboda, Šamberk, Štolba, Kvapil, Krpata, Minářik a j.), mezi nimi 5 představení pro mládež. V celostátní soutěži na X. Jiráskův Hronov získal III. cenu a bylo mu sčteno zahájení jubilejního X. Jiráskova Hronova v r. 1940 Horkého veselohrou „Bejvávalo aneb Laupežnjcy na Chlumu“ v režii Dr. K. Košťála. Za cílevědomého vedení předsedy Dr. L. Liebicha a okr. šk. insp. A. Opočenského výběrem her a stále stoupající reprodukcí úrovní, k níž nejobhatěji přispívají v posledních letech umělecké návrhy scén Dr. Ing. K. Lhoty, řadí se hned za spolkem divadelních ochotníků pardubických mezi nejvyšší ochotnické soubory východních Čech. —ř.

Divadelní komise ORO Praha-venkov-jih. Na 6. dubna 1946 byla svolána I. pracovní schůze ORO do zasedací síně ONV na Smíchově, kde z 30 pozvaných delegátů byly vytvořeny komise pro různé obory. Div. komise sestává ze 4 členů. Referentem této komise je př. St. Bydžovský (Čechie Radotín), dále př. Marie Boučková ze Zbraslavi, př. Habersperk z Kunratic a př. Novák. Po zjištění všech ochotnických spolků na okrese Praha-venkov-jih sejde se tato komise k první pracovní schůzi, kde se bude jednat o ochot. sjezdu z celého okresu, který se má konat na Zbraslavi. M. B.

Naše premiery. Pracovní soubor div. „Čin“ provedl v divadelní dvoraně Ženského klubu (Praha II., Smečky 26) reportážní drama svého býv. ředitele Dedy Papeže „Messalina“, které řadu obrazů snaží se vystihnout zručně lidský profil této proslulé římské kurtisány. Chtěl v ní — podle úvodních slov meziaktí — zobrazit „souhrn všech lidských i nelidských vlastností“. Nezdá se však, že by toho také byl plně dosáhl: Aspoň z jednotlivých výjevů, jež na scénu postavil, projevuje se Messalina spíše chtivou lidské krve, nežli ovládanou přemírou citu a smyslu. Autor zřetelně se podjal

úkolu, který nejen svou morální choulostivostí, ale zejména výrazovými obtížemi jeví se nepřekonatelným. Z vývojových fází chtěl by být hlouběji psychologicky motivován zrod bestie, jejíž však tragický pád podán při vši jedno- duchosti jevištních prostředků pronikavě působivě. Pro tento zdařilý závěr není umělecký pokus Papežův bez podstaty a ceny. (6 m., 3 ž., scéna neutrální.) Provedení uměrně provázelo autorovu snahu. — Na jevišti Malostranské besedy Praha III. měla premiéru Fr. Smažikova 3 akt. bezohledná komedie „Vysoká hra“, kterou miněno odvážně pohrávání ženino se dvěma mužskými srdci, nakonec vymknuvšími se jejímu zlobnému vlivu. Nemorálnost tkví v jejím hovnění chvilovým zálibám a náruživosti, které ve skutečnosti by znamenaly citovou prázdnotu a zoufalou smyslovou beznaděj, k nimž by byla odsouzena lidská společnost. A proto příklad „Vysoké hry“ nemůže být životním vodítkem. Mezi pěti účinkujícími (4 m., 1 ž., pokoj), pečlivě vybranými, vynikl herecky zvláště vyspělý výkon V. Pavlové (Jana), který nápadně a slibně převyšoval ostatní průměr. R. d. v.

Pražské ochotnictvo dětem. Pražskému okrsku se přihlásilo 16 spolků, zabývajících se hraním pro děti a mládež. Zavázaly se plnit své předsevzetí odpovědně s poctivou snahou poskytnout dětem ušlechtilou zábavu a poučení. Řídí se repertoirem P. O., který bdí nad provedením hry, na každé představení vysílá zpravodaje a ve schůzi vedoucích divadla pro mládež podává rozbor posudků o každé hře. Největší činnost vykazují Vzdělávací sbor vyšehradský, který v divadle Na Slupi pořádá pravidelně každou neděli odpoledne dětská představení. Proti minulému roku se úroveň her Na Slupi podstatně zvýšila. Hraním dobrých představení pro mládež zabývá se Lidové divadlo Strašnické, kde dramaturg spolku i vedoucí dětského divadla řídí výběr her s velkou pečlivostí a snaží se nahradit strašnické mládeži vzdálenost divadelního centra. Představení „Pohádky o princezně Pampelišce“ dokázalo, že Lidové divadlo ve Strašnicích chce i s malými prostředky poskytnout dětem na okraji Prahy hodnotnou zábavu.

O nové Divadelní knižnici. Není mnoho nakladatelství, která by se soustavně starala o ochotníky a ochotnické divadlo vůbec. Jest proto třeba s radostí přivítat snahu mladého nakladatelství družstva Dilo, které značnou část svého bohatého edičního programu vyhradilo divadlu. A nadto usiluje o vydání divadelních her ve formě, s níž jsme se dosud prakticky nesetkali, ale která je jedním ze základních předpokladů úspěšné ochotnické činnosti: Jsou to pečlivě vybraná díla s poznámkami a fotografiemi scén. Hry, které dosud v družstvu Dilo vyšly, si už probojovaly významné místo v repertoiru divadel profesionálních i ochotnických: A. Kornejčuka „Zkázka eskadry“ (Kčs 45.—) a Višněvského „Optimistická tragédie“ (Kčs 30.—) jsou dosud velmi účinné při výstavbě nového společenského řádu, aniž by byly agitkami. Obě hry jsou pevně umělecky zpraco-

vány a jejich úspěch je podmíněn životem divadelností. — Od Garcia Lorcy vychází „Krvavá svatba“ (Kčs 33.—) v mistrovském překladu J. Hořejšího. Lorcovy socialistické dílo, pro které byl fašisty zavražděn, stane se brzy duchovním majetkem všech spravedlivých lidí tohoto světa. Vítězný nástup svědčí o tom, že ani pro široké vrstvy pracujících není nesnadné pochopit umělecké dílo, je-li pravdivé. Dá-li se vydání Lorcovy hry nazvat průkopnictvím, můžeme stejně nazvat i divadelní hru amerického beletristy Johna Steinbecka „O myších a lidích“ (Kčs 39.—). Romány Steinbeckovy jsou u nás sice hodně známy, ale víme, jak daleko mívá dobrý romanopisec k dobrému dramatikovi a s jakou neúdivou se sahá po divadelních hrách romanopisců. Jeviště provedení Steinbeckovy hry v pražském Realistickém divadle však dokázalo, že jde o hru neobyčejně silnou a pravdivou, která velmi jasně definuje charakter a morálku průměrného Američana. Provedení také ukázalo, že jde o hru neobyčejně vhodnou pro ochotnické divadlo, protože nemá ani mnoho osob ani vypjatých hereckých požadavků. Jde v ní o lidi z masa a kostí, tedy herecky dostupné. — Velkou radost ochotníkům způsobí jistě vydání Cirkulace Plechového (Kčs 39.—) a Zvláštního vydání (Kčs 39.—), které hraje s velkým a zasluženým úspěchem Divadlo satiry v Praze. Pásmo prudkého dramatického spádu a ostré satiry měšťácké společnosti rozesmějí vkusným vtipem i nejnáročnějšího diváka. Hercům a režisérovi dovolují uplatnit opravdu všechny výrazové možnosti a prostředky a dají se lehko přizpůsobit místním poměrům. — Podle vydaných her se dá soudit, že družstvo Dilo sleduje cíle jiné než obchodní. Jde tu o výběr takové hodnoty, že se vbrzku setkáme (udrží-li se předpokládaná úroveň) s knižnicí, která sama bude vydání hry značkovat jedničkou. — Pro divadelníky je také určena kniha J. G. Nowerre Listy o tanci a baletu, která od 18. století neztratila nic z reformátorského významu. Listy o tanci a baletěch přibližují tanec a balet prostému divákovi a učí chápat toto abstraktní umění každého, kdo jen trochu se o ně zajímá. Naučí divadelníka užít správného tanečního kroku a vhodného pohybu na scéně. Kniha tím pozoruhodnější, čím je tento obor umění divadelníky zanedbávanější.

Větší počet osvětlovacích divadelních reflektorů, dosud nepoužitých nebo nepatrně použitých, zakoupených na podzim 1945, prodá ochotnický soubor v důsledku přeorganizování svého světelného zařízení. Reflektory jsou zakoupené za nezdraženou cenu a jejich dnešní koupě je pro každý ochotnický soubor velmi výhodnou. Jde především o reflektory širokoúhlé, horizontální a scénové (zvony). Zájemci z řad ochotnických spolků pište na adresu Spolek divad. ochotn. „K. H. Mácha“ v Doksích u Máchova jezera.

Použité štočky z našeho časopisu prodáváme se značnou slevou. Mohou ještě dobře posloužit k zpestření programu nebo meziaktí spolku, jehož se vyobrazení týče.

„ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO“. Odp. red. Jakub Rydvan (inž. V. Sommer), Praha II., Pšstrossova 22. Nevýžádané přisp. redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Do konce roku 1946 vyjde deset čísel ve lhůtách měsíčních. Jednotlivá čísla 5 Kčs, celoroční předplatné 50 Kčs i s pošt. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 31426/IIIA-1940. Dohledací úřad pošt. Praha 55. Tiskne Jos. Kobosil, Smíchov, U Nikolajky 7. Nakladem ÚMDOČ Praha II., Spálená 11, tel. 352-91. Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. V komisi Divadelního knihkupectví a nakladatelství Otakara Růžického, Praha II., Karlovo náměstí 30.

MAGISTRÁLA

reklamní a propagační podniky spol. s r. o.

PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. 9

Telefony 308-66, 319-78

*Provádíme všechny druhy reklam v Československu jako:
inserci, bioreklamu, plakátování, vývěs transparentů ve vo-
zech elektrických drah, inserci v úřed. telefon. seznamech.
Zprostředkujeme reklamu nádražní a vagonovou.*

FRANKLOVA divadelní lícidla

PRAHA II., LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-40, 550-72

Jan Greš

PRAHA III., JANSKÝ VRŠEK Č. 7

Výroba a půjčovna divadelních vlásenek

DRÁTĚNÁ LANA A KABELY

všeho druhu dodává přesně podle úřed. předpisů

KABLO akciová továrna na
káble a drát. lana

PRAHA XI., u Rajské zahrady 1 n.

Telefon: 326-41 serie ● Telegramy: LANAKABEL

Továrna v Kladně a ve Vsetíně

Elegantní účesy jen z velkokadeřnictví **EVA** VODIČKOVA 36 - TELEFON 220-74

Družstvo DÍLO

pro divadelníky a pro všechny přátele knihy

Zveme Vás ke spolupráci. Družstevní myšlenka ji umožňuje.

Vydali jsme **DIVADELNÍ KNIŽNICE**
pro Vás

Kornejčuk:

Zkáza eskadry. Brož. Kčs 45.—

Višněvský:

Optimistická tragédie, Kčs 30.—

Steinbeck:

O myších a lidech, Kčs 39.—

García Lorca:

Krvavá svatba, Kčs 33.—

Cirkus Plechový, Kčs 39.—

Zvláštní vydání, Kčs 39.—

Jsmé lidové družstevní hnutí se zvláštními členskými výhodami. Podíl se všemi právy jednou pro vždy 30.— Kčs. Přečtěte si leták o družstvu DÍLO, je přiložen k tomuto číslu.

*Nezávazné
informace*

DRUŽSTVO DÍLO

PRAHA II., JÁMA ČÍSLO 10

Košek & Dr. Becker

chemická továrna

VYSOČANY

Kanceláře PRAHA II., Soukenická 5

HOTEL AMBASSADOR

PRAHA

→ *Denně koncert*

Noty • Kudelík

Praha XII., Palác nad Museem

Třída maršála Stalina číslo 6

Jeviště

nové zařídí - staré obnoví
- stojkové dekorace dodá

JOSEF POKORNÝ

šéf výpravy pražských divadel

PRAHA II., TROJANOVA 12 · TELEFON 440-83

Divadelníci v Praze u Národního divadla
(proti Slovanskému ostrovu)

nakoupíte výhodně **veškeré hudebniny!**

1. český hudební závod a nakladatelství

FR. A. URBÁNEK A SYNOVÉ

(Tylovo nám. 3)

již 3/4 století slouží české hudbě

Jan Bartoš:

Dějiny činohry Prozatímního divadla.

Bohatě ilustrováno. Po dobu okup. zabaveno. Váz. 120 Kčs

J. K. Tyl, Mistr Jan Hus, v úpravě **Jindřicha Honzla.**

Vyjde v květnu.

Dvořák A.:

Dialektické rozpory v divadle. Kčs 15.—

Otázky divadla a filmu.

Sborník úvah a časových statí řídí Jindř. Honzl. 1945-1946.

Dosud vyšlo 5 svazků za Kčs 75.—.

U každého knihkupece nebo v nakladatelství

OTTO GIRGAL na Smíchově.

***Aura* a. s.**

v Praze I., U Prašné brány 1

TELEFON Č. 622-27, 643-95

HODINY - KLENOTY

Zlaté a stříbrné zboží ve velkém — VLASTNÍ TOVÁRNA